

W O L D E N D O R P

Sociaal-economische schets van een ruil-
verkavelingsgebied in het noordoosten van
de provincie Groningen

VERSLAGEN
NO. 127

April 1965

65/678

INHOUDSOPGAVE

Blz.

WOORD VOORAF		5
INLEIDING		7
HOOFDSTUK I	DE SOCIALE EN ECONOMISCHE STRUCTUUR	8
	§ 1. De bevolking	8
	§ 2. De beroepsbevolking	9
	§ 3. Forensisme	11
	§ 4. De agrarische beroepsbevolking	12
HOOFDSTUK II	DE AGRARISCH-ECONOMISCHE STRUCTUUR	13
	§ 1. De grondgebruikers in het ruilverkavelings- gebied en hun bedrijven	13
	§ 2. De bedrijfsgroottestructuur	15
	§ 3. Wijzigingen in het aantal geregistreerden	15
	§ 4. De verkaveling	15
	§ 5. Bedrijfsgebouwen	16
	§ 6. Eigendom en pacht	16
HOOFDSTUK III	DE LANDBOUWBEDRIJVEN	18
	§ 1. Grondgebruik en bedrijfstype in het algemeen	18
	§ 2. Het bouwlandgebruik	19
	§ 3. Grasland en veehouderij	20
	§ 4. Mechanisatie	21
	§ 5. Arbeidsbezetting	22
	§ 6. Bedrijfsuitkomsten	23
HOOFDSTUK IV	AGRARISCH-SOCIALE ASPECTEN	25
	§ 1. Leeftijdsopbouw	25
	§ 2. Dienstverband van de werknemers	26
	§ 3. Bedrijfsopvolging	26

LIJST VAN BIJLAGEN

	Blz.
1. Bevolking sinds 1910	28
2. Geboorten- en vestigingsoverschotten	29
3. Bevolking naar wijken	30
4. Enige gegevens per wijk	31
5. Mannelijke beroepsbevolking	32
6. Woonforenzen	33
7. Werkforenzen	34
8. Woonforenzen: vervoermiddelen	35
9. Woonforenzen: reistijd	36
10. De geregistreerde telplichtigen in 1964	37
11. Speciale bedrijven	39
12. Nevenberoepen van de B- en de hoofdberoepen van de C-geregistreerden	40
13. Bedrijven \geq 1 ha en de cultuurgrond	41
14. Wijzigingen in het aantal geregistreerden	42
15. Verdwenen geregistreerden	43
16. Nieuw-geregistreerden	44
17. Geregistreerden naar beroepsgroep	45
18. Overdrachten in de periode 1959-1964	46
19. Verkaveling	47
20. Eigendom-pacht	48
21. Gepachte grond	49
22. Bedrijfstypologie	50
23. Ontwikkeling van het grondgebruik	51
24. Bouwlandgebruik	52
25. Bouwlandgebruik 1959-1964	53
26. Rundveehouderij	54
27. Melkkoeien 1959	55
28. Melkkoeien 1964	56
29. Overige veehouderij	57
30. Aantal trekkers	58
31. Arbeidskrachten	59
32. Mannelijke vreemde arbeidskrachten op de landbouwbedrijven	60
33. Arbeidsbezettingstypen op landbouwbedrijven	61
34. Bedrijfsuitkomsten	62
35. Leeftijd van de bedrijfshoofden	63
36. Landarbeiders	64
37. Arbeiders bij agrarische loonbedrijven	65
38. Meewerkende zoons op de landbouwbedrijven	66
39. Bedrijfsopvolging	67

WOORD VOORAF

De Cultuurtechnische Dienst verzocht in april 1964 het Landbouw-Economisch Instituut een sociaal-economische schets te maken van het ruilverkavelingsgebied "Woldendorp". Deze schets is een uitwerking van en een toelichting op de bestaande statistische documentatie over het betrokken gebied. Van de in deze schets vermelde gegevens maakt de Cultuurtechnische Dienst gebruik bij de voorbereidingswerkzaamheden voor de ruilverkaveling en de samenstelling van het rapport ex artikel 34 van de Ruilverkavelingswet.

Het ruilverkavelingsgebied "Woldendorp" is ongeveer 4100 ha groot en omvat delen van de gemeenten Termunten, Nieuwolda en Delfzijl.

Dit verslag is opgemaakt door de afdeling Streekonderzoek.

DE DIRECTEUR,

's-Gravenhage, april 1965

(Prof. dr. A. Kraal)

INLEIDING

De sociaal-economische schets van de ruilverkaveling "Woldendorp" is geschreven aan de hand van bestaand statistisch materiaal. Voor de beschrijving van meer algemene aard is voornamelijk gebruik gemaakt van de Algemene Volkstelling 1960 van het C.B.S., terwijl ook vergelijkingen worden gemaakt met gegevens uit de Volks- en Beroepstelling 1947 en de Algemene Woningtelling 1956, beide eveneens van het C.B.S. Het Gewestelijk Arbeidsbureau heeft bij enkele grote industriële bedrijven in Delfzijl geïnformeerd hoeveel voormalige landarbeiders uit het ruilverkavelingsgebied daar momenteel werken. Bovendien heeft dit bureau waardevolle inlichtingen gegeven over de industriële werkgelegenheid.

Voor de beschouwing over de landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsblok zijn gegevens ontleend aan de meest recente landbouwtellingen van het C.B.S. Bovendien is dankbaar gebruik gemaakt van door het bureau van de Stichting tot Uitvoering van Landbouwmaatregelen in Groningen verzameld aanvullend materiaal.

Het ruilverkavelingsgebied is gelegen in het noorden van de provincie Groningen, gedeeltelijk grenst het aan de monding van de Eems. Het ligt verspreid over gedeelten van de gemeenten Termunten en Nieuwolda en - voor een zeer klein deel - de gemeente Delfzijl. De gemeenten Termunten en Nieuwolda liggen elk in een ander landbouwgebied: Termunten in Oost-Fivelgo en Nieuwolda in Nieuw-Oldambt. De typering van het gebied wordt daardoor enigszins bemoeilijkt. Om daaraan tegemoet te komen is het voor deze schets in tweeën gesplitst, een noordwestelijk deel dat naar het daar centraal in liggende dorp Woldendorp is genoemd en een zuidoostelijk deel, Reiderwolde genoemd, dat qua structuur veel meer aansluit bij het Oldambt.

De begrenzing van het blok en de deelgebieden zijn op de kaart 1) aangegeven.

1) Opgenomen met toestemming van de Topografische Dienst. Reproductie van het kaartfragment is verboden.

HOOFDSTUK I

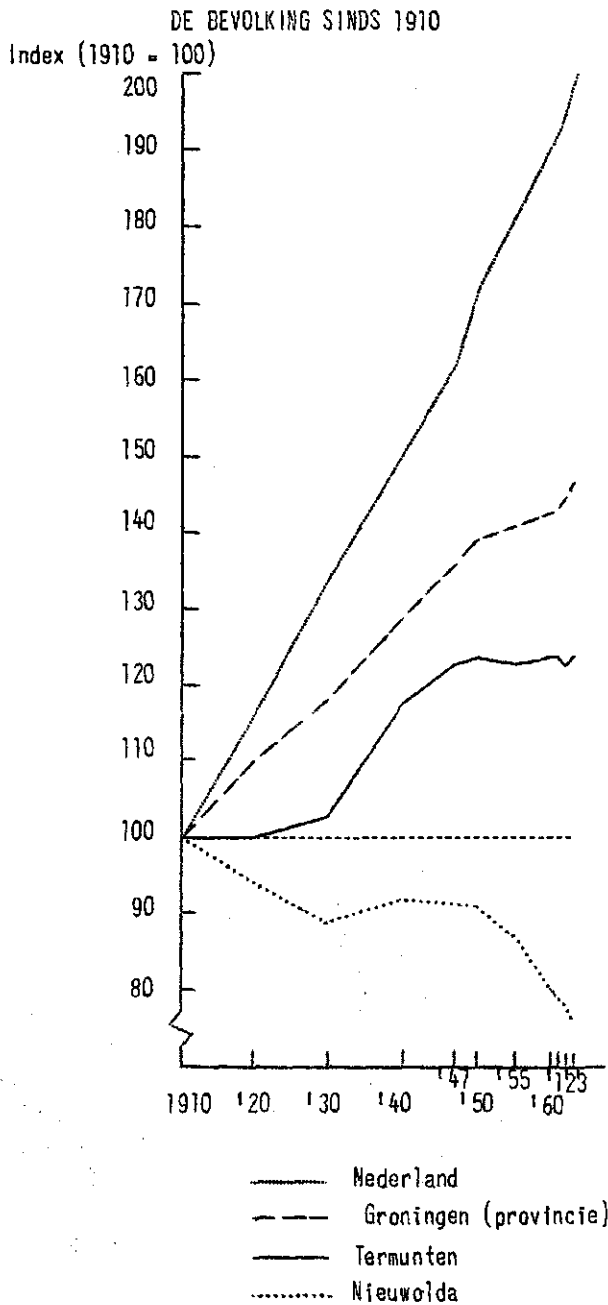
DE SOCIALE EN ECONOMISCHE STRUCTUUR

In dit hoofdstuk wordt aandacht gevraagd voor de sociale en economische structuur van de gehele bevolking in het gebied, waarin het ruilverkavelingsblok "Woldendorp" is gelegen. In de eerste paragraaf wordt een verklaring gezocht van het bevolkingsverloop in de gemeenten Termunten en Nieuwolda. In de tweede paragraaf wordt de beroepsbevolking - en natuurlijk in verband daarmee de werkgelegenheid - aan een beschouwing onderworpen. Van de verhouding tussen de werkgelegenheid ter plaatse en de werkgelegenheid in de omgeving hangt onder meer het forensisme af. Vandaar dat dit wordt behandeld in de derde paragraaf. Ten slotte, in de vierde paragraaf, wordt nog eens afzonderlijk aandacht besteed aan de agrarische beroepsbevolking.

§ 1. De bevolking (bijlagen 1, 2, 3 en 4)

Het verloop van de bevolking, zoals dit vanaf 1910 is weergegeven in grafiek 1, vertoont geen ongewoon beeld voor plattelandsgemeenten in het noorden van het land: een achterblijven bij het provinciale gemiddelde en een sterk achterblijven bij de landelijke cijfers. De gemeente Termunten heeft een periode van groei gekend tussen 1930 en 1947, de crisistijd waarin elders de werkgelegenheid schaars was en de oorlogstijd. Daarvoor en daarna was er noch groei, noch achteruitgang. Ook de gemeente Nieuwolda heeft in dezelfde periode enige groei gekend, overigens als onderbreking van een gestadig teruglopen van het inwonertal.

De ontwikkeling van het inwonertal is afhankelijk van geboorte, sterfte, vestiging en vertrek. Typerend is nu voor de gemeente Termunten dat in de periode van 1931 tot 1950 zich meer personen in deze gemeente hebben gevestigd dan er zijn vertrokken. Voor het overige is er, evenals in de gemeente Nieuwolda gedurende de gehele beschouwde periode, een negatief vestigingsoverschot. De aan deze beschouwing ten grondslag liggende gegevens zijn opgenomen in de bijlagen 1 en 2. Uit bijlage 3 valt af te leiden, dat het bevolkingsverlies zich voornamelijk afspeelt buiten de hoofddorpen. Overige gegevens per wijk zijn opgenomen in bijlage 4. Uit de volgende paragrafen zal nog blijken, dat het bevolkingsverloop er in de beide gemeenten nog ongunstiger uitgezien zou hebben als niet in de periode na de Tweede Wereldoorlog de werkgelegenheid binnen bereikbare afstand was toegenomen en de woningnood elders de migratie had beperkt.

§ 2. D e b e r o e p s b e v o l k i n g

De mannelijke beroepsbevolking in de gemeenten Termunten en Nieuwolda is in de periode van 1947 tot 1960 met resp. 185 en 105 of 14% en 16% afgenomen. Voor de gemeente Termunten betekent dat bij een gelijk blijvend inwonertal een toeneming van het aantal personen dat niet aan het arbeidsproces deelneemt: jongeren en/of gepensioneerden. Het verschijnsel van veroudering van de bevolking doet zich veel voor in plattelandsgemeenten in het noorden van het land.

Hoe de mannelijke beroepsbevolking over de bedrijfstakken is verdeeld, blijkt uit tabel 1. De teruggang tussen 1947 en 1960 komt bijna geheel voor rekening van de landbouw (in de visserij is het aantal mannen gelijk gebleven). De vermindering van het aantal in de landbouw werkende mannen is zelfs groter dan de totale vermindering van de mannelijke beroepsbevolking. Bovendien is het aantal in de dienstensector werkende mannen achteruitgegaan en wel in handel, bank- en verzekeringswezen en in de vervoersector. Deze teruggang zal wel voornamelijk het middenstandsbedrijf betreffen. De aantallen in de nijverheid werkende mannen zijn in beide gemeenten met een derde of meer toegenomen. Gedetailleerde gegevens leren, dat deze toeneming in zijn geheel voor rekening van de bouwnijverheid komt.

Tabel 1

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING NAAR BEDRIJFSTAK

Bedrijfstak	Gemeente							
	Termunten				Nieuwolda			
	1947		1960		1947		1960	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Landbouw incl. visserij	652	50	409	37	363	57	237	44
Nijverheid	317	24	415	37	129	20	171	32
Diensten	319	25	285	25	143	22	122	22
Onbekend	14	1	8	1	9	1	9	2
Alle beroepen	1302	100	1117	100	644	100	539	100

Bron: C.B.S. Volks- en beroepstelling 1947; Algemene volkstelling 1960.

De oorzaak van deze verschuivingen moet worden gezocht in de werkgelegenheid. Deze is in de laatste decennia in de landbouw sterk achteruitgegaan in het verzorgende middenstandsbedrijf eveneens. De werkgelegenheid in de gemeente Termunten en Nieuwolda is echter nog sterker achteruitgegaan dan bovenstaande cijfers zouden doen vermoeden. Tegenwoordig werken namelijk veel meer mannen buiten het gebied van hun woongemeenten dan vroeger. Dat zal blijken uit de volgende paragraaf.

De ontwikkeling van de beroepsbevolking in de gemeenten Termunten en Nieuwolda is namelijk niet los te denken van de gebeurtenissen in de aanliggende gemeente Delfzijl. De bedrijvigheid welke in het laatste decennium in Delfzijl tot ontwikkeling is gekomen is zonder meer imposant. Het voert te ver om daar in dit bestek gedetailleerd op in te gaan. Genoeg zij te vermelden dat in 1954 de bouw van het sluizen- en havencomplex is begonnen. In juli 1955 begon de kabelfabriek te draaien en in november 1956 de sodafabriek; in de jaren daarvoor heeft de bouw van deze beide fabrieken vele handen werk gegeven. De vele bouwactiviteiten hebben een grote zuigkracht uitgeoefend op het omringende platteland, ze betekenden een welkome vervanging voor de afnemende werkgelegenheid in de landbouw. Vele vroegere land-

arbeiders zijn in de bouw gaan werken. Volgens door het Gewestelijk Arbeidsbureau te Delfzijl bij de kabelfabriek en de sodafabriek ingewonnen inlichtingen werken er in deze industrieën momenteel 39 voormalige landarbeiders uit het ruilverkavelingsgebied. Bij het Gewestelijk Arbeidsbureau is men van mening dat er veel meer landarbeiders in het bouwbedrijf zijn terechtgekomen dan in de industrie. Dat is afgaande op de situatie in andere gebieden - o.a. Delt - Oude Weer - een normaal verschijnsel. Voor een landarbeider is de overgang naar het bouwbedrijf een minder grote stap dan naar de industrie. Mogelijk speelt van de andere kant de gevraagde scholing daar ook een rol bij.

§ 3. Forensisme (bijlagen 5, 6, 7, 8 en 9)

Het forensisme heeft zich in de periode van 1947 tot 1960 in de gemeenten Termunten en Nieuwolda sterk ontwikkeld door vermindering van de werkgelegenheid in landbouwen middenstandsbedrijf en het ontbreken van vervangende werkgelegenheid ter plaatse. Blijkens de cijfers van bijlage 5 is in de gemeente Termunten vooral het aantal forenzen dat niet dagelijks heen en weer reist sterk toegenomen, in de gemeente Nieuwolda vooral het aantal dagforenzen. Het totale forensisme in deze gemeenten is van resp. 16% en 14% van de mannelijke beroepsbevolking in 1947 toegenomen tot resp. 39% en 36% in 1960. Het ligt, gezien de snelle ontwikkeling van Delfzijl in de laatste jaren, voor de hand, dat deze ontwikkeling zich na 1960 heeft voortgezet.

De meeste dagforenzen werkten in 1960 in Delfzijl, zoals bijlage 6 laat zien. Het grote aandeel van de bouwvakkers onder hen is tekenend voor de opbouw van de industriële bedrijvigheid in deze plaats. Het zou interessant zijn recentere cijfers met de cijfers van 1960 te vergelijken omdat het best mogelijk is, dat in de tussentijd de industriële nijverheid naar verhouding meer forenzen in zijn greep gekregen heeft. Helaas ontbreken deze.

Naast de hier behandelde woonforenzen (die in de gemeenten Termunten en Nieuwolda wonen) zijn er ook nog een aantal werkforenzen. Deze wonen dus in andere gemeenten en werken in de beide hier genoemde. Het zijn er niet veel, afgaande op de cijfers in bijlage 7; alleen in de gemeente Nieuwolda werkte in 1960 nog een respectabel aantal landarbeiders uit andere gemeenten. Wanneer men uitgaat van het aantal in Nieuwolda wonende landarbeiders (138) en het feit dat daar nauwelijks of helemaal geen woonforenzen onder schuilen, kan worden gezegd dat een derde deel van de landarbeiders die in deze gemeente werkte, elders woonde. Immers de werkgelegenheid in een bedrijfstak in een bepaald gebied is ongeveer gelijk aan het aantal in dat gebied wonende mannen dat in de desbetreffende bedrijfstak werkt minus het aantal woonforenzen plus het aantal werkforenzen (wanneer er geen werkloosheid is).

Hoewel velen meer dan een half uur van het werk verwijderd wonen, maakt een naar verhouding groot aantal dagforenzen gebruik van fiets en bromfiets (zie bijlagen 8 en 9).

§ 4. De agrarische beroepsbevolking

De sterke achteruitgang van de mannelijke agrarische beroepsbevolking is in het voorgaande beschreven. In het onderstaande zal nog even aandacht worden besteed aan de diverse categorieën arbeidskrachten in de landbouw. Zoals uit tabel 2 blijkt, is het aantal bedrijfshoofden nauwelijks gedaald in de twee gemeenten Termunten en Nieuwolda. Het aantal meewerkende zoons is, voornamelijk na 1956, sterk dalende. Veel sterker nog en bovendien veel eerder begonnen is de daling van het aantal landarbeiders. Dit verschijnsel

Tabel 2

MANNELIJKE AGRARISCHE BEROEPSBEVOLKING

	Termunten			Nieuwolda		
	1947	1956	1960	1947	1956	1960
Zelfstandigen	103	95	106	71	58	64
Meewerkende zoons	38	41	26	19	18	9
Arbeiders	439	267	214	256	195	138
Tijdelijk niet werkenden	26	.	18	16	.	26
Totaal	606	403	364	362	271	237

Bron: C.B.S. Volks- en beroepstelling 1947;
Woning- en gezinstelling 1957;
Algemene volkstelling 1960.

is algemeen: de afneming van de mannelijke agrarische beroepsbevolking na 1947 is begonnen bij de landarbeiders; gedurende het laatste decennium zijn de meewerkende zoons gevolgd en de laatste vijf jaren begint ook het aantal bedrijfshoofden te verminderen.

HOOFDSTUK II

DE AGRARISCH-ECONOMISCHE STRUCTUUR

Aan dit hoofdstuk liggen voornamelijk ten grondslag de gegevens van de binnen het ruilverkavelingsgebied gelegen landbouwbedrijven. Het gebied wordt hoofdzakelijk getypeerd door het akkerbouwbedrijf. Toch komen nog enkele weidebedrijven en gemengde bedrijven voor. Ziet men, wie er allemaal geregistreerd zijn omdat ze als hoofdberoep of om welke reden dan ook tot het agrarische bedrijf gerekende bezigheden uitoefenen, dan maakt dat de indruk van een bont geheel. Een indeling in beroepsgroepen maakt de situatie veel overzichtelijker; in de eerste paragraaf is daar een poging toe gedaan. Daarna komen verschillende externe produktieomstandigheden aan de orde, zoals in de tweede paragraaf de bedrijfsgroottestructuur. Hoe de bedrijfs-groottestructuur in beweging is, is voor een ruilverkaveling bijzonder interessant. Daarom wordt daar in de derde paragraaf afzonderlijk de aandacht op gevestigd.

In de laatste drie paragrafen komen respectievelijk aan de orde de verkaveling, de bedrijfsgebouwen en de rechtsvorm van het grondgebruik.

§ 1. De grondgebruikers in het ruilverkavelingsgebied en hun bedrijven (bijlagen 10, 11 en 12)

Het aantal bij de districts burea houder van de Stichting tot Uitvoering van Landbouwmaatregelen geregistreerde grondgebruikers bedroeg ten tijde van de metelling in 1964: 147, waarvan 21 zonder cultuurgrond. Er waren dus 126 grondgebruikers woonachtig binnen het ruilverkavelingsgebied. De geregistreerden zijn te onderscheiden in:

A. zuivere landbouwers.

Deze geregistreerden hebben geen andere beroepsbezigheden dan voortvloeiend uit hun bedrijf in de landbouw in de ruimste zin van het woord.

B. landbouwers met nevenberoep

Deze landbouwers besteden de helft of meer van hun arbeidstijd aan het door hen geëxploiteerde landbouwbedrijf en de rest aan andere beroepsbezigheden.

C. landarbeiders of niet-agrarische beroepspersonen met een agrarisch bedrijf.

Deze groep besteedt minder dan de helft van zijn arbeidstijd aan de eigen agrarische exploitatie.

D. rustende landbouwers en gepensioneerde niet-agrariërs die door grondgebruik of het houden van vee telplichtig zijn.

Hoe de geregistreerden over deze beroepsgroepen zijn verdeeld, tonen bijlage 10 en tabel 3. Uit de kleine aantallen geregistreerden in bepaalde beroepsgroepen, grootteklassen etc. wordt het duidelijk, dat een gedetailleerde beschrijving weinig zin heeft in verband met grotere of kleinere

toevalligheden. Bij de beschouwing van de tabel valt het volgende op.

Tabel 3

GEREGISTREERDEN NAAR GROOTTEKLASSE, BEROEPSGROEP, DEELGEBIED EN
BEDRIJFSTYPE

	Aantal geregistreerden												
	Woldendorp									Reiderwoldt			
	beroepsgroep									beroeps- groep			
	A			B			C	D	spec.	to- taal	A	C	D
akker- bouw	wei- de	ge- mengd	akker- bouw	wei- de									
Zonder cultuur- grond	-	-	-	-	-	10	8	2	20	-	1	-	1
< 1 ha	-	-	-	-	-	8	4	-	12	-	-	-	-
1 - 15 ha	1	10	1	-	-	21	4	2	40	-	-	2	2
15 - 30 ha	5	3	1	-	1	1	-	-	11	-	-	-	-
30 - 50 ha	18	-	3	1	-	-	-	-	22	9	-	-	9
≥ 50 ha	19	-	-	-	-	-	-	-	19	12	-	-	12
Totaal	43	13	5	1	1	41	16	4	124	21	1	2	24

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964, L.E.I.

Ten eerste zijn er slechts 2 landbouwers met een nevenberoep, het heeft geen zin deze in het vervolg van de zuivere landbouwers te scheiden. In het deelgebied Woldendorp komt op een 19-tal bedrijven van landbouwers graslandgebruik van betekenis voor, in het gebied Reiderwoldt op geen enkel bedrijf. Het overheersende bedrijfstype is het akkerbouwbedrijf; van de 65 akkerbouwbedrijven zijn er 59 groter dan 30 ha, waarvan 31 groter dan 50 ha. De weide- en gemengde bedrijven zijn over het algemeen veel kleiner van oppervlakte: 16 van de 19 bedrijven zijn kleiner dan 30 ha.

Alle geregistreerden zonder cultuurgrond behoren thuis in de groepen C en D. Uit bijlage 10 valt af te leiden dat slechts 2 van de 41 C-geregistreerden meer dan 5 ha grond in gebruik hebben, terwijl geen van de D-geregistreerden meer dan 4 ha grond exploiteert.

In de tabel komt nog een groep niet eerder genoemde geregistreerden voor. Deze hebben een geheel van de gangbare typen afwijkend bedrijf; hun bedrijven worden speciale bedrijven genoemd. Het zijn blijkens bijlage 11 een schapenhouder/visser, een koemelker die zijn vee inschaart voor werkprestaties en twee pluimveehouders waarvan er één tevens graanhandelaar is.

De nevenberoepen van de B-geregistreerden en de hoofdberoepen van de C-geregistreerden zijn in bijlage 12 opgenomen. De C-geregistreerden zijn voor het merendeel landarbeiders en bouwvakarbeiders (waarschijnlijk gewezen landarbeiders). Slechts twee van de D-geregistreerden zijn rustend landbouwer, de meesten zijn landarbeider of bouwvakker geweest.

§ 2. De bedrijfsgrootte structuur (bijlage 13)

De gemiddelde oppervlakte van de landbouwbedrijven in de gemeente Termunten is in de periode van 1910 tot 1959 van 19,05 ha toegenomen tot 23,80 ha, in de gemeente Nieuwolda van 36,11 ha tot 42,47. In bijlage 13 is duidelijk te zien, dat de oorzaak van deze toeneming voornamelijk is te vinden in een sterke afneming van het aantal bedrijven beneden 20 ha (vooral beneden 5 ha), terwijl het aantal bedrijven van 20 ha en groter geen sterke wijzigingen onderging.

§ 3. Wijzigingen in het aantal geregistreerden (bijlagen 14, 15, 16, 17 en 18)

Om een indruk te verkrijgen van de wijzigingen, welke in een periode van vijf jaar in het aantal geregistreerden optreden, zijn de inventarisaties van 1959 en 1964 met elkaar vergeleken.

Dan blijkt uit bijlage 14 dat er in deze periode 31 geregistreerden zijn verdwenen, 12 naar een andere beroepsgroep zijn overgegaan en 23 nieuw zijn bijgekomen. Er zijn dus aan het einde van de periode 8 geregistreerden minder aanwezig dan aan het begin. Per saldo zijn er 15 C-geregistreerden minder in 1964 en 7 D-geregistreerden meer.

Verreweg de meeste mutaties betreffen dan ook de C- en D-geregistreerden; deze zijn blijkens de bijlagen 15 en 16 voornamelijk van administratieve aard. Of men heeft de eigen (bescheiden) veehouderij eraan gegeven of men is begonnen met het houden van enig vee.

De gegevens uit de drie genoemde bijlagen vertellen niet hoeveel bedrijven er van de ene geregistreerde op de andere zijn overgegaan. De grond van de verdwenen geregistreerden (201,30 ha) is bijna in zijn geheel aan bestaande landbouwbedrijven toegevoegd (193,46 ha). Hoewel bijlage 16 daar geen gegevens over levert is wel aan te nemen dat de door de nieuw-geregistreerden in beslag genomen oppervlakte cultuurgrond aanzienlijk kleiner is, zodat het verschil tot de stijging van de gemiddelde bedrijfs grootte zal hebben bijgedragen.

De wijzigingen in het aantal geregistreerden in de twee deelgebieden zijn opgenomen in bijlage 17.

Het aantal grondoverdrachten tenslotte is in bijlage 18 gegeven. Ze betreffen 8 landbouwbedrijven en 3 bedrijven van C-grondgebruikers. De meeste overdrachten hadden plaats tussen (schoon)ouders en (schoon)zoons, omdat het overdragende bedrijfshoofd ging rentenieren.

In vijf jaar tijds zijn dus 31 geregistreerden verdwenen, terwijl 11 hun grondgebruik hebben overgedragen. Met elkaar 42 of 27% van het aantal geregistreerden in 1959 of ruim 5% gemiddeld per jaar. Landbouwers: 5 verdwenen en 8 bedrijfsoverdrachten; samen 13 of ruim 15% (= 3% per jaar gemiddeld).

§ 4. De verkaveling (bijlage 19)

De jongste gegevens over de verkaveling van de bedrijven zijn van 1959 en dus gedeeltelijk al verouderd. Nu mag men trouwens niet aannemen dat er

sindsdien veel is verbeterd, met name op de bedrijven van de landbouwers. Niet voor niets wacht men in dit gebied op een ruilverkaveling. De gegevens met betrekking tot de verkaveling zijn opgenomen in bijlage 19.

Het aantal éénkavelbedrijven onder de landbouwbedrijven is slechts zeer gering, namelijk 5 of 6%. Daarentegen hebben 21 bedrijven of 25% van het totaal 6 of meer kavels. De verkavelingstoestand is wat betreft het aantal kavels per bedrijf, in het deelgebied Reiderwoldt iets beter dan in Woldendorp. Wel is de gemiddelde kavel in Reiderwoldt bijna tweemaal zo groot als in Woldendorp.

Andere aspecten van de verkavelingstoestand zijn vorm, topografie en ontsluiting van de kavels. Daarover leveren de inventarisatieformulieren echter geen gegevens.

§ 5. B e d r i j f s g e b o u w e n

Over de leeftijd van de bedrijfsgebouwen zijn gemeentelijke gegevens beschikbaar van 1961. Deze zijn neergelegd in tabel 4. In Termunten is 42% van de hoofdgebouwen na 1914 gebouwd, in Nieuwolda 16%. Zonder aanvullende gegevens is het echter niet mogelijk te beoordelen of de gebouwen in Termunten over het algemeen doelmatiger en beter onderhouden zijn dan in Nieuwolda.

Tabel 4

BEDRIJFSGEBOUWEN

Gemeente	Totaal	Aantal bedrijven waarvan het hoofdgebouw werd gebouwd in de periode				Aantal bedrijven met hoofd bedrijfsgebo in eigendom
		vóór 1850	1850-1914	1915-1940	na 1940	
Termunten	90	13	39	20	18	54
Nieuwolda	63	12	41	3	7	35

Bron: C.B.S. 1961.

§ 6. E i g e n d o m e n p a c h t (b i j l a g e n 20 e n 21)

Aansluitend aan de vorige paragraaf, ontleend aan tabel 4, kan nog worden opgemerkt dat in 1961 in de gemeente Termunten van de hoofdbedrijfsgebouwen van landbouwers 60% eigendom was, in Nieuwolda 56%. Over de eigendom-pachtverhouding met betrekking tot de cultuurgrond zijn de afzonderlijke bedrijfsgegevens van 1959 de meest recente.

In dat jaar was volgens bijlage 20 44% van de cultuurgrond in gebruik bij de landbouwers het eigendom van de gebruikers en werd 56% gepacht. Het aantal volledige eigendomsbedrijven bedroeg slechts 19 of ongeveer 23%. Het aantal volledige pachtbedrijven was dubbel zo groot: 38 of 45%. Driekwart van de landbouwers heeft pachtgrond in gebruik. De verschillen tussen

de deelgebieden waren in dit opzicht niet groot, in Reiderwoldt werd 5% meer van de cultuurgrond in eigendom gebruikt dan in Woldendorp.

Van de overige grondgebruikers (C-, D- en Speciale bedrijven) had slechts 12% geen gehuurde grond in gebruik.

Nadere gegevens over de pachtcontracten en de eigenaren-verpachters komen voor in bijlage 21. Van de gepachte grond in gebruik bij landbouwers werd één achtste als los land gepacht, de rest met gebouwen; nagenoeg alles voor langer dan een jaar. Ruim de helft van de grond werd van ouders gepacht. Van particulieren (ouders + anderen): 93%.

De overige pachters waren bijna zonder uitzondering los-land pachters.

HOOFDSTUK III

DE LANDBOUWBEDRIJVEN

De eigenlijke agrarische exploitatie wordt in dit hoofdstuk belicht. Een drietal paragrafen is gewijd aan het grondgebruik, nl. respectievelijk het grondgebruik in het algemeen, het bouwlandgebruik en grasland en veehouderij. Daarna volgt een tweetal hoofdstukken waarin achtereenvolgens de mechanisatie op de bedrijven en de arbeidsbezetting worden behandeld. In de laatste paragraaf wordt getracht door vergelijking met bekende bedrijfsuitkomsten binnen het gebied en in de naaste omgeving een indruk te geven van de financiële resultaten.

§ 1. Grondgebruik en bedrijfstypen in het algemeen (bijlagen 22 en 23)

Vijf zesde deel van de cultuurgrond op de landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsgebied is bouwland. Van de overige grond is er ruim tweemaal zoveel in gebruik als grasland dan als tuinland. De verbouw van tuinbouwgewassen komt uitsluitend voor op de akkerbouwbedrijven. De onderscheiding van de bedrijfstypen welke reeds enkele malen is gebruikt, berust op de volgende criteria: bedrijven met minder dan 20% bouwland worden weidebedrijven genoemd, de bedrijven met 20 tot 80% bouwland gemengde bedrijven en de bedrijven met 80% of meer bouwland akkerbouwbedrijven. Echte tuinbouwbedrijven komen niet voor. Een uitvoerig overzicht van de typologie in tabel 5 komt voor in bijlage 22.

Tabel 5

GRONDGEBRUIK IN 1964

	Aantal bedrijven met cul- tuurgrond	Oppervlak- te cultuur- grond in ha	Percentage cultuurgrond in gebruik als		
			bouwland	grasland	tuinland
Akkerbouwbedrijven	65	3412	89	5	6
Weidebedrijven	14	177	1	99	-
Gemengde bedrijven	5	131	67	33	-
Alle landbouwbedrijven	84	3720	84	11	5
Woldendorp	63	2528	81	14	5
Reiderwoldt	21	1192	90	2	8
C-geregistreerden	30	76	8	92	-
D-geregistreerden	10	12	6	92	2
Speciale bedrijven	2	7	-	100	-

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964 en L.E.I.

In hoofdstuk II is reeds gebleken, dat C- en D-geregistreerden meestal komen of verdwijnen door het houden van vee of het beëindigen van de veehouderij. De bij deze geregistreerden in gebruik zijnde grond is dan ook bijna uitsluitend grasland. Typisch, in een gebied met zoveel akkerbouw. De laatste vijf jaren is het bouwlandgebruik vooral bij C-geregistreerden sterk achteruitgegaan.

Een vergelijking met de toestand in 1959 leert, dat op de landbouwbedrijven sindsdien het percentage bouwland enigszins is gedaald, het percentage grasland iets is gestegen en vooral het percentage tuingrond naar verhouding is toegenomen. Deze tuingrond wordt voor 44% van de oppervlakte beëmd met conservenerwten, voor 11% met overige groenten en voor 45% met groentezaden.

Bijlage 23 maakt het mogelijk nog verder terug te zien, zij het, dat de cijfers per gemeente zijn gegeven. Deze cijfers tonen aan, dat er na vijftig jaar weinig ten aanzien van het grondgebruik is veranderd en dat de nog opgetreden veranderingen dezelfde zijn als hierboven voor de periode van 1959 tot 1964 is beschreven.

§ 2. H e t b o u w l a n d g e b r u i k (b i j l a g e n 24 e n 25)

De wijze waarop het bouwland wordt gebruikt draagt in het ruilverkavelingsgebied een sterk eenzijdig karakter. Tabel 6 moge dat aantonen:

Tabel 6

BOUWLANDGEBRUIK

	Oppervlakte bouwland in ha	Percentage bouwland beëmd met					
		granen	peulvruchten	oliehoudende zaden	landbouwzaden	hakvruchten	overige gewassen
Akkerbouwbedrijven	3038	72	6	13	4	1	4
Weidebedrijven	2	43	-	-	-	57	-
Gemengde bedrijven	88	79	12	2	1	3	3
Alle landbouwbedrijven	3128	72	7	12	4	1	4
Woldendorp	2056	74	7	10	4	2	3
Reiderwoldt	1072	68	6	17	4	0	5

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964, L.E.I.

72% van de oppervlakte wordt in beslag genomen door granen, de hakvruchten nemen in het bouwplan wel een zeer bescheiden plaats in. Belangrijker dan de hakvruchten zijn de oliehoudende zaden en peulvruchten.

Een gedetailleerder beeld verschaft bijlage 24. Van de granen neemt de tarwe meer dan de helft voor zijn rekening, daarna volgen in volgorde van belangrijkheid haver en gerst. Ziekten in de tarwe, zoals in 1964 de

tarwestengelgalmug, kunnen derhalve een belangrijke negatieve invloed op de bedrijfsresultaten uitoefenen.

Merkwaardig is op de akkerbouwbedrijven de verhouding tussen de bedrijfsgrootte en de mate waarin granen en oliehoudende zaden (bijna uitsluitend karwij) worden verbouwd. Bij toenemende bedrijfsgrootte neemt de oppervlakte van het speculatieve gewas karwij sterk toe, de oppervlakte granen neemt daarbij af van 89% naar 68%. Daar hangt eveneens mee samen het feit dat in het deelgebied Reiderwoldt een lager percentage granen en een hoger percentage karwij voorkomt.

De voornaamste peulvruchten zijn groene erwten, daarop volgen de veldbonen. In het bouwplan van de weidebedrijven en de C- en D-grondgebruikers - het gaat slechts om enkele hectares - nemen de voederbieten een belangrijke plaats in.

In vergelijking met 1959 is er blijkens bijlage 25 een geringe daling van het percentage granen in het bouwplan opgetreden, zijn de hakvruchten een nog kleinere rol gaan spelen en zijn de "overige gewassen" in betekenis toegenomen.

§ 3. Grasland en veehouderij (bijlagen 26, 27, 28 en 29)

In totaal is er in 1964 bij de landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsgebied 388 ha grasland in gebruik tegen 3128 ha bouwland. Daarvan wordt 86% als blijvend grasland en 14% als tijdelijk grasland geëxploiteerd. Op de weidebedrijven is alle grasland blijvend, op de akkerbouw- en gemengde bedrijven driekwart. Het bij de overige geregistreerden in gebruik zijnde grasland is bijna uitsluitend blijvend.

Bijlage 26 levert gegevens over de rundveehouderij. De melkveebezetting - het aantal melkkoeien per 100 ha grasland - is in de periode van 1959 tot 1964 op alle landbouwbedrijven toegenomen. In vergelijking met de weidebedrijven draagt de melkveehouderij op de akkerbouw- en gemengde bedrijven een extensief karakter. Het aantal kalveren, betrokken op de melkveestapel, is op de akkerbouw- en gemengde bedrijven hoger dan op de weidebedrijven. Op een aantal (bijna uitsluitend akkerbouw)bedrijven wordt enig mestvee gehouden, gemiddeld zo'n vijf dieren per bedrijf.

Ook de melkveebezetting op de bedrijven van de overige geregistreerden is niet hoog; de mesterij is er nog van enige betekenis op een aantal bedrijven.

Zoals bovenstaande gegevens al deden vermoeden is het aantal melkkoeien per bedrijf bijzonder gering. Zo zijn er slechts 4 (weide-)bedrijven met meer dan 20 melkkoeien; in 1959 waren dat er 2. Het een en ander wordt geïllustreerd door de bijlagen 27 en 28.

Naast de rundveehouderij komen er nog andere vormen van veehouderij op de bedrijven in het ruilverkavelingsgebied voor, echter niet in die mate, dat er van een bedrijfstak van betekenis gesproken kan worden. Varkens komen slechts op twee bedrijven voor. Er zijn 21 bedrijven met schapen; slechts op de 7 weidebedrijven met schapen kan met gemiddeld zo'n 20 schapen per bedrijf, van enige schapenhouderij van betekenis worden gesproken. Wanneer men gemiddeld minder dan 200 kippen per bedrijf als van geen betekenis be-

schouwt, dan komt slechts één speciaal bedrijf met ruim 800 kippen voor vermelding in aanmerking. Op een aantal bedrijven pikken de kippen een graantje mee. Voor de volledigheid kan nog naar bijlage 29 worden verwezen.

§ 4. M e c h a n i s a t i e (b i j l a g e 30)

De op de mechanisatie betrekking hebbende gegevens van de laatste landbouwtelling (1964) zijn van povere aard. Ze geven slechts informatie met betrekking tot trekkers en melkmachines.

1. De gegevens over de trekkracht komen op het volgende neer. Van de 84 landbouwbedrijven beschikken er 33 alleen over trekkers, 40 over trekkers en paarden, 9 bedrijven doen het alleen met paarden en op 26 bedrijven komen noch trekkers noch paarden voor. Gemiddeld per landbouwbedrijf komen 2,0 paarden (van 3 jaar en ouder) voor en 2,3 trekkers. De bedrijven die alleen met paarden werken zijn 8 weidebedrijven (7 < 15 ha) en 1 gemengd bedrijf (< 15 ha). In Reiderwoldt hebben alle bedrijven trekkers, twee derde heeft bovendien een of meer paarden. Van de 63 C- en D-geregistreerden en speciale bedrijven zijn er twee met een trekker en twee met een paard, de overige 59 moeten van trekkracht van buiten het eigen bedrijf gebruikmaken.

Uit bijlage 30 wordt het duidelijk, dat slechts ruim 20% van de landbouwbedrijven over één trekker beschikt, de overige hebben er twee of meer; in Reiderwoldt komt geen enkel bedrijf voor met minder dan twee trekkers.

2. Melkmachines komen voor op 13 van de 18 bedrijven met 10 of meer melkkoeien. Er zijn 54 bedrijven met melkkoeien, op 15 komt een melkmachine voor; dus op 39 bedrijven worden de koeien met de hand gemolken. Dit zijn hoofdzakelijk akkerbouwbedrijven met minder dan 5 koeien, veelal ten gerieve van de eigen melkvoorziening en die van de arbeiders. Het is de vraag of voor deze koeien in de toekomst nog melkers te vinden zijn.

3. Door de Stichting tot Uitvoering van Landbouwmaatregelen zijn in mei 1964 nog aanvullende gegevens verzameld met betrekking tot maaidorsers en drooginstallaties. Deze gegevens zijn bekend per gemeente. Er zijn dus blijkens tabel 7 in beide gemeenten 39 landbouwers met een maaidorser. In het ruilverkavelingsgebied met 84 landbouwers zijn er dat naar schatting + 20.

Tabel 7

MAAIDORSERS EN GRAANDROOGINSTALLATIES

	Aantal bedrijven van landbouwers				
	totaal	waarvan met			
		maaidorser	droogvloer	warmelucht-ventilatie	koudelucht-ventilatie
Termunten	95	23	4	10	8
Nieuwolda	65	16	4	12	11
Alle landbouwers	160	39	8	22	19

Bron: S.T.U.L.M.

bedrijven. Een vergelijking van enkele bedrijfsgegevens van beide groepen landbouwbedrijven kan een aanwijzing geven van het gemiddelde niveau van de bedrijfsuitkomsten.

In bijlage 34 is dat gedaan voor de bedrijven tussen 30 en 60 ha in het boekjaar 1963/64. Gemiddeld is er enige winst gemaakt op deze bedrijven. De verschillen in uitkomsten tussen de bedrijven onderling zijn echter zoals bekend groot en de resultaten lopen bovendien van jaar tot jaar op bedrijven van dit type sterk uiteen. De L.E.I.-bedrijven zijn echter goed vergelijkbaar met de bedrijven in het ruilverkavelingsblok waarvoor dezelfde kengetallen zijn berekend. De groep 30-60 ha bedrijven is bovendien representatief voor het gemiddelde van alle landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsblok Woldendorp.

HOOFDSTUK IV

AGRARISCH-SOCIALE ASPECTEN

De leeftijd van de werkers in de landbouw, het dienstverband van de werknemers en ook de vraag hoe de bedrijfsopvolging zal verlopen, vormen belangrijke aspecten van agrarisch sociale aard. Deze onderwerpen worden, in dezelfde volgorde, in dit hoofdstuk behandeld.

§ 1. Leeftijdsoopbouw (bijlagen 35, 36 en 37)

a. De bedrijfshoofden

De gemiddelde leeftijd van de landbouwers in het ruilverkavelingsgebied bedraagt 50 jaar; van de C-geregistreeerden eveneens 50 jaar, van de D-geregistreeerden 65 jaar en van de bedrijfshoofden op de speciale bedrijven 47 jaar. Onderstaande tabel geeft de verdeling van de landbouwers over de verschillende leeftijdsklassen weer. Die blijkt - met inachtneming van het verschil in interval - zeer regelmatig te zijn. Uit de gegevens - bijlage 35 - valt geen verschil in leeftijd van de bedrijfshoofden tussen de bedrijfsgrootteklassen af te leiden. De geringe aantallen maken een beoordeling vaak moeilijk.

Tabel 9

LEEFTIJDEN VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN MET HOOFDBEROEP LANDBOUWER

	Aantal bedrijfshoofden							Gemiddelde leeftijd in jaren
	in de leeftijdsklasse							
	totaal	< 35 jaar	35-44 jaar	45-49 jaar	50-54 jaar	55-64 jaar	≥ 65 jaar	
Akkerbouw- bedrijven	65	9	15	11	8	14	8	49
Weidebedrijven	14	1	3	1	3	5	1	51
Gemengde bedrijven	5	-	2	-	-	3	-	50
Alle landbouw- bedrijven	84	10	20	12	11	22	9	50
Woldendorp	63	7	17	10	6	18	5	49
Reiderwoldt	21	3	3	2	5	4	4	51

Bron: Landbouwtellingformulieren 1964, L.E.I.

b. De landarbeiders en arbeiders bij agrarische loonbedrijven

De gegevens over de leeftijdsopbouw van de landarbeiders zijn verkregen van het Bedrijfspensioenfonds voor de landbouw. Ze zijn opgenomen in bijlage 36. Daaraan is het volgende staatje ontleend:

	< 25 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65 jaar en ouder	totaal
vaste landarbeiders in %	6	28	21	23	21	1	100
losse landarbeiders in %	8	14	20	29	24	5	100

Deze cijfers betreffen alle vaste en losse landarbeiders welke in het ruilverkavelingsblok werken. In de lagere leeftijdsklassen zijn de vaste arbeiders beter vertegenwoordigd dan de losse, de laatste groep komt naar verhouding met hogere aantallen in de leeftijdsklasse boven 45 jaar voor. Hoewel er aan de hand van deze gegevens nog niet gesproken kan worden van een verouderde landarbeidersstand, is het toch wel opmerkelijk, dat het percentage jeugdige landarbeiders zeer gering is.

De arbeiders in dienst van agrarische loonbedrijven zijn te gering in aantal om lang bij de leeftijdsopbouw stil te staan. In bijlage 37 zijn de desbetreffende gegevens opgenomen.

§ 2. Dienstverband van de werknemers
(bijlagen 31, 32 en 36)

Volgens bijlage 31 waren er in mei 1964 (meitelling) 135 vreemde arbeidskrachten werkzaam op de landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsgebied. Uit bijlage 32 valt te becijferen dat dit 101 vaste arbeidskrachten zijn en 34 tijdelijke of losse. Volgens bijlage 36 zouden er in het ruilverkavelingsgebied, afgaande op gegevens van het Bedrijfspensioenfonds voor de landbouw, in 1964 231 landarbeiders hebben gewerkt, waarvan 92 vaste. Het aantal vaste arbeiders loopt voor de twee bronnen dus weinig uiteen. Wat betreft de losse arbeiders is het verschil waarschijnlijk vooral veroorzaakt door het tijdstip van de landbouwtelling. Voor een goed inzicht in de aantallen werknemers en de aard van het dienstverband geven de cijfers van het B.P.L. waarschijnlijk de beste benadering. De verhouding vaste arbeiders - losse arbeiders is ongeveer 2 : 3. Bij de werknemers in dienst van de agrarische loonbedrijven valt het geringe aantal met een vast dienstverband op, nl. ongeveer 8% van het totaal.

§ 3. Bedrijfsopvolging (bijlagen 38 en 39)

Voor opvolging op de landbouwbedrijven komen in de eerste plaats de meewerkende zoons in aanmerking. Met een grote mate van zekerheid kan meestal wel gesteld worden dat op bedrijven waar een meewerkende zoon aanwezig is, de opvolging is verzekerd.

Hoe - en dat is een belangrijke vraag in een ruilverkavelingsgebied - het zal gaan met bedrijven die voor opvolging in aanmerking komen en waar geen meewerkende zoon aanwezig is, zal afhangen van allerlei omstandigheden. Dat kan van streek tot streek verschillen. Ten eerste zal op verschillende bedrijven een schoonzoon opvolgen. Bovendien behoeven opvolgende zoons niet altijd op het ouderlijke bedrijf mee te werken; ze kunnen (agrarisch) onderwijs volgen of in dienst van andere landbouwers praktische ervaring en kennis opdoen.

De bijlagen 38 en 39 leveren enig cijfermateriaal over het aantal meewerkende zoons en de opvolgingssituatie. De kleine aantallen maken een beoordeling niet gemakkelijk.

1. De komende 15 jaar - aangenomen dat de bedrijfshoofden gemiddeld op 65-jarige leeftijd de exploitatie van hun bedrijf beëindigen - komt de helft van het aantal landbouwbedrijven voor overdracht vrij. Dat is ruim 3% per jaar en komt als zodanig overeen met wat er in de periode 1959-1964 is gebeurd (zie hoofdstuk II § 3).
2. Van de helft van de vrijkomende landbouwbedrijven is opvolging door een zoon of schoonzoon min of meer verzekerd.
3. Zes landbouwbedrijven zullen, zoals het nu lijkt, in vreemde handen overgaan.
4. Van 15 landbouwbedrijven is nog niet bekend of ze worden overgedragen of dat ze zullen verdwijnen; op 11 daarvan is het bedrijfshoofd nog geen 60 jaar. Een opheffing van ongeveer één bedrijf per jaar zou, gezien de in 1959-1964 geconstateerde gang van zaken tot de waarschijnlijkheden kunnen behoren.
5. Het zou verwondering wekken als er ten aanzien van de bedrijven van C- en D-grondgebruikers een zekere continuïteit zou zijn waar te nemen. Het is niet te verwachten dat de grond van deze bedrijven - er zullen er altijd weer nieuwe komen - veel tot verbetering van de structuur van de landbouwbedrijven zal bijdragen.

BEVOLKING SINDS 1910

	Aantal inwoners				Indexcijfers (1910 = 100)			
	Gemeente Termun- ten	Gemeente Nieuwolda	provincie Groningen	Nederland	Gemeente Termunten	Gemeente Nieuwolda	provincie Groningen	Nederland
1910	3727	2190	331248	5945525	100	100	100	100
1920	3739	2052	365580	6926314	100	94	110	116
1930	3838	1960	392436	7952634	103	89	118	134
1940	4387	2014	427260	8923245	118	92	129	150
1947	4586	1999	449862	9625499	123	91	136	162
1950	4633	2001	461802	10204689	124	91	139	172
1955	4590	1905	465694	10821661	123	87	141	182
1960	4619	1754	474657	11417254	124	80	143	192
1961	4619	1736	477685	11556008	124	79	144	194
1962	4589	1701	481740	11721416	123	78	145	197
1963	4643	1671	485978	11889962	124	76	147	200

Bron: C.B.S.

GEBOORTEN- EN VESTIGINGSOverschOTTEN

	Gemeente				
	Termunten		Nieuwolda		Nieuwolda vestigings- overschot
	geboorten- overschot	vestigings- overschot	geboorten- overschot	vestigings- overschot	
1911 - 1915	176	- 149	147	- 229	- 229
1916 - 1920	91	- 106	121	- 177	- 177
1921 - 1925	180	- 38	138	- 179	- 179
1926 - 1930	147	- 190	116	- 167	- 167
1931 - 1935	123	219	124	- 127	- 127
1936 - 1940	24	183	103	- 46	- 46
1941 - 1945	- 113	185	75	- 100	- 100
1946 - 1950	125	49	124	- 112	- 112
1951 - 1955	129	- 172	96	- 192	- 192
1956 - 1960	63	- 34	62	- 231	- 231
1961	10	- 40	17	- 48	- 48
1962	14	40	7	- 37	- 37

Bron: C.B.S.

BEVOLKING NAAR WIJKEN

	Aantal in- woners		Index- cijfers (1947 = 100)
	1947	1960	
Gemeente Termunten:			
In het ruilverkavelingsblok gelegen	1943	1800	93
Woldendorp	747	862	115
Termunten	470	428	91
Zwaagweg	100	77	77
Verspreide huizen onder Woldendorp	373	387	104
Overige wijken	239	46	19
Varende schepen	10	-	-
Woonwagens	4	-	-
Buiten het ruilverkavelingsblok gelegen	2643	2783	105
Gemeente Nieuwolda:			
In het ruilverkavelingsblok gelegen	1687	1592	94
Nieuwolda	1055	1089	103
Oostwolderhamrik	76	71	93
Oosteind	222	201	91
Verspreide huizen	275	207	75
Varende schepen	56	22	39
Woonschepen	3	2	67
Buiten het ruilverkavelingsblok gelegen	312	177	57

Eron: C.B.S. Volks- en beroepstelling 1947
Algemene volkstelling 1960

	Gemeente																			
	Ter munten						Nieuwolda													
	Wol- den- dorp	Ter- mun- ten	Ter- mun- ten- zijl	Borgs- weer	Zwaag- weg	Wagen- borgen	Verspreide huizen in de Wagen- borgen	onder in de nieuwe polders	Walden- dorp	to- taal	Nieu- wolda	West- eind	Oost- wolder- hamrik	Oost- eind	st Maar	verspreide huizen in de nieuwe polders	op het de oude land	varen- de sche- pen	woon- wagens tot,	
Bevolking: totaal	862	428	287	191	77	2190	115	46	387	4583	1089	159	71	201	18	5	202	22	2	1769
Perc. M. h.	56	70	64	41	53	53	41	74	51	55	73	70	43	47	78	100	63	77	100	68
Perc. gereformeerden	18	5	2	2	17	41	42	11	12	26	12	2	35	25	-	-	18	14	-	14
Perc. ov. kerkenootschappen	1	1	1	-	-	3	-	-	4	2	1	-	1	1	-	-	1	-	-	1
Perc. geen kerkgenootschap	25	24	33	57	30	3	17	15	33	17	14	28	21	27	22	-	18	9	-	17
Mannelijke beroepsbevolking: tot.	257	139	82	59	21	381	34	14	130	1117	331	53	19	58	6	1	63	8	-	539
Perc. landbouw en visserij	28	42	45	36	43	22	82	86	67	36	34	53	69	55	17	100	76	-	-	44
Perc. nijverheid	43	44	32	51	47	37	9	14	25	38	36	30	26	31	66	-	16	-	-	32
Perc. handel en verkeer	17	10	16	8	5	14	-	-	4	12	16	8	-	7	17	-	2	100	-	13
Perc. ov. bedrijfstakken	12	4	7	5	5	27	9	-	4	14	14	9	5	7	-	-	6	-	-	11
Aantal landbouwers 1)	7	13	2	5	2	20	13	2	33	97	17	9	7	3	-	-	24	-	-	60
Aantal landarbeiders 1)	44	23	2	9	6	50	9	2	35	180	66	13	3	21	1	1	15	-	-	120
Aantal mannelijke woonforenzen	116	61	47	25	8	145	5	1	30	438	123	7	3	17	3	-	5	8	-	166
Aantal boerderijen en tuin- derswoningen	6	12	3	4	2	18	13	7	36	101	15	9	4	3	-	1	24	-	-	56

1) Gezinshoofden.

Bron: C. B. S. Algemene volkstelling 1960.

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING

	Jaar	Gemeente		Indexcijfers (1947=100)	
		Termunten	Nieuwolda	Termunten	Nieuwolda
Mannelijke beroepsbevolking (a)	1947	1302	644	100	100
	1956	1138	572	87	89
	1960	1117	539	86	84
Dagforenzen (woonforenzen)	1947	126	54	100	100
	1960	242	113	192	209
Overige forenzen (woonforenzen)	1947	77	36	100	100
	1960	196	53	255	147
Agrariërs	1947	606	362	100	100
	1956	403	271	67	75
	1960	364	237	60	65
Agrariërs in % van a	1947	47	56		
	1956	35	47		
	1960	33	44		
Dagforenzen in % van a	1947	10	8		
	1960	22	21		

Bron: C.B.S. Volks- en beroepstelling 1947
 Woningtelling 1956
 Algemene volkstelling 1960

WOONFORENZEN

	Aantal woonforenzen 2)				overige bedrijfs- takken
	totaal	in de landbouw	in de nijverheid	in de bouw- nijverheid	
Wonend in Termunten, werkend 1) in:					
Delfzijl	169	13	71	79	6
Nieuwolda	16	14	2	-	-
Appingedam	20	-	11	4	5
Groningen	10	-	3	4	3
Alle woonforenzen	242	31	91	98	22
waarvan in aangrenzende gemeenten	197	30	75	84	8
Wonend in Nieuwolda, werkend 1) in:					
Delfzijl	44	-	31	12	1
Groningen	13	-	5	6	2
Winschoten	21	-	11	8	2
Alle woonforenzen	113	7	54	41	11
waarvan in aangrenzende gemeenten	20	7	3	5	5

1) Gemeenten met minstens 10 woonforenzen zijn met name genoemd.

2) Dagelijks naar de werkgemeente heen- en weer reizende mannen.

Bron: Algemene volkstelling 1960.

WERKFORENZEN

	Aantal werkforenzen 2)				overige bedrijfs- takken
	totaal	in de land- bouw	in de nijverheid	in de bouw- nijverheid	
Werkend in Termunten, wonend in: 1)					
Alle woonforenzen	17	4	-	6	7
.....					
waarvan in aangrenzende gemeenten	13	2	-	6	5
Werkend in Nieuwolda, wonend in: 1)					
Midwolda	46	46	-	-	-
Termunten	16	14	2	-	-
.....					
Alle werkforenzen	74	68	3	-	3
.....					
waarvan in aangrenzende gemeenten	70	67	3	-	-

- 1) Gemeenten met tenminste 10 werkforenzen zijn met name genoemd.
 2) Dagelijks naar de woongemeente heen- en weer reizende mannen.

Bron: C.B.S. Algemene volkstelling 1960.

WOONFORENZEN: VERVOERMIDDELEN

	Gemeente	
	Termunten	Nieuwolda
Aantal woonforenzen (mannen + vrouwen)	296	159
Percentage dat reist per:		
bus	24	46
personenauto	5	4
motor of scooter	4	2
bromfiets	23	14
rijwiel	43	33
overige vervoermiddelen	-	-
onbekend	1	1
geen vervoermiddel	0	-

Bron: C.B.S. Algemene volkstelling 1960.

WOONFORENZEN: REISTIJD

	Gemeente	
	Termunten	Nieuwolda
Aantal woonforenzen (mannen + vrouwen)	296	159
Percentage met een reistijd van:		
< 15 minuten	2	1
15 - 30 minuten	12	14
30 - 45 minuten	43	40
45 - 60 minuten	18	12
60 - 90 minuten	20	21
90 - 120 minuten	4	11
≥ 120 minuten	-	-
onbekend	1	1

Bron: C.B.S. Algemene volkstelling 1960.

DE GEREГИSTREERDE TELPLICHTIGEN IN 1964 1)

	Aantal geregistreerden						totaal
	in de beroepsgroep						
	akkerbouw	weide	gemengd	C	D	speciaal	
der cultuurgrond	-	-	-	11	8	2	21
< 1 ha	-	-	-	8	4	-	12
1 - 2 ha	-	-	-	12	4	-	16
2 - 3 ha	-	-	-	3	1	1	5
3 - 4 ha	-	-	-	3	1	-	4
4 - 5 ha	-	-	-	2	-	1	3
5 - 6 ha	-	1	-	-	-	-	1
5 - 7 ha	-	1	-	-	-	-	1
7 - 8 ha	-	2	-	-	-	-	2
3 - 9 ha	-	2	-	-	-	-	2
9 - 10 ha	-	2	-	-	-	-	2
10 - 11 ha	-	1	-	-	-	-	1
1 - 12 ha	-	1	-	-	-	-	1
2 - 13 ha	1	-	-	-	-	-	1
3 - 14 ha	-	-	1	-	-	-	1
4 - 15 ha	-	-	-	1	-	-	1
5 - 16 ha	1	-	-	1	-	-	2
6 - 17 ha	1	-	-	-	-	-	1
8 - 19 ha	1	1	-	-	-	-	2
9 - 20 ha	-	-	1	-	-	-	1
2 - 23 ha	-	1	-	-	-	-	1
3 - 24 ha	1	-	-	-	-	-	1
4 - 25 ha	1	1	-	-	-	-	2
7 - 28 ha	-	1	-	-	-	-	1
9 - 30 ha	-	-	1	-	-	-	1
10 - 31 ha	1	-	1	-	-	-	2
1 - 32 ha	2	-	-	-	-	-	2
2 - 33 ha	1	-	-	-	-	-	1
3 - 34 ha	2	-	-	-	-	-	2
5 - 36 ha	3	-	-	-	-	-	3
6 - 37 ha	-	-	1	-	-	-	1
8 - 39 ha	2	-	-	-	-	-	2
1 - 42 ha	2	-	-	-	-	-	2
2 - 43 ha	3	-	-	-	-	-	3
3 - 44 ha	1	-	-	-	-	-	1
4 - 45 ha	2	-	-	-	-	-	2
5 - 46 ha	1	-	-	-	-	-	1
6 - 47 ha	2	-	-	-	-	-	2
7 - 48 ha	2	-	-	-	-	-	2
8 - 49 ha	1	-	-	-	-	-	1
9 - 50 ha	3	-	-	-	-	-	3
10 - 51 ha	2	-	-	-	-	-	2
2 - 53 ha	2	-	-	-	-	-	2
3 - 54 ha	2	-	-	-	-	-	2
4 - 55 ha	1	-	-	-	-	-	1
5 - 56 ha	2	-	-	-	-	-	2
7 - 58 ha	2	-	-	-	-	-	2
9 - 60 ha	1	-	-	-	-	-	1
10 - 61 ha	3	-	-	-	-	-	3
11 - 62 ha	1	-	-	-	-	-	1
subtotaal	50	14	5	41	18	4	132

1) Bij de landbouwtelling 1964 waren telplichtig al degenen die in de landbouw geheel of gedeeltelijk hun bestaan vinden en tevens: tenminste 1 ha cultuurgrond in gebruik hadden: - dan wel een tuinbouwbedrijf uitoefende (ongeacht de grootte), - dan wel tenminste 1 rund, 1 fokvarken, 3 mestvarkens, 3 schapen of tenminste 51 kippen of eenden hielden.

DE GEREГИSTREERDE TELPLICHTIGEN IN 1964 1)

	Aantal geregistreerden						
	in de beroepsgroep						totaal
	akkerbouw	weide	gemengd	C	D	speciaal	
64 - 65 ha	2	-	-	-	-	-	2
65 - 66 ha	1	-	-	-	-	-	1
69 - 70 ha	3	-	-	-	-	-	3
71 - 72 ha	1	-	-	-	-	-	1
73 - 74 ha	1	-	-	-	-	-	1
78 - 79 ha	1	-	-	-	-	-	1
85 - 86 ha	1	-	-	-	-	-	1
93 - 94 ha	1	-	-	-	-	-	1
96 - 97 ha	1	-	-	-	-	-	1
108 - 109 ha	1	-	-	-	-	-	1
115 - 116 ha	1	-	-	-	-	-	1
134 - 135 ha	1	-	-	-	-	-	1
totaal	65	14	5	41	18	4	147

1) Bij de landbouwtelling 1964 waren telplichtig al degenen die in de landbouw geheel of gedeeltelijk hun bestaan vinden en tevens: tenminste 1 ha cultuurgrond in gebruik hadden: -dan wel een tuinbouwbedrijf uitoefende (ongeaar de grootte), -dan wel tenminste 1 rund, 1 fokvarken, 3 mestvarkens, 3 schapen of tenminste 51 kippen of eenden hielden.

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

SPECIALE BEDRIJVEN

	Aantal bedrijven	Oppervlakte cult.-grond	Grond in gebruik door	Aantal				
				schaapen	koelen	jongvee	leg-hennen	mest-kuikens
Schapenhouder/visser	1	4,50	dijken	246	-	-	-	-
Melker, die inschaart voor werkprestaties	1	-	inscharen	21	9	9	-	-
Pluimveehouder/graaanhandelaar	1	-	-	-	-	-	1600	-
Pluimveehouder	1	2,30	eigendom of pacht	-	-	-	240	3100

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

NEVENBEROEPEN VAN DE B- EN DE HOOFDBEROEPEN VAN DE C-CEREGISTRÉERDEN

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep				
	B	C			
		totaal	zonder cultuur- grond	< 1 ha	≥ 1 ha
Veehandelaar	1	2	-	-	2
Loonwerker	1	1	-	-	1
Landarbeider	-	18	9	1	8
Bouwvakarbeider	-	9	1	5	3
Molenaar z.	-	2	1	-	1
Schoenmaker z.	-	1	-	1	-
Incasseerder	-	1	-	1	-
Slager	-	1	-	-	1
Metaalkoopman z.	-	1	-	-	1
Overige beroepen	-	5	-	-	5
Alle beroepen	2	41	11	8	22

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

SPECIALE BEDRIJVEN

	Aantal bedrijven	Oppervlakte cult.-grond	Grond in gebruik door	Aantal				
				schapen	koeien	jongvee	leg-hennen	mest-kuikens
Schapenhouder/visser	1	4,50	dijken	246	-	-	-	-
Melker, die inschaart voor werkprestaties	1	-	inscharen	21	9	9	-	-
Pluimveehouder/graanhandelaar	1	-	-	-	-	-	1600	-
Pluimveehouder	1	2,30	eigendom of pacht	-	-	-	240	3100

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

NEVENBEROEPEN VAN DE B- EN DE HOOFDBEROEPEN VAN DE C-GEREGISTREERDEN

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep				
	B	C			
		totaal	zonder cultuur- grond	< 1 ha	≥ 1 ha
Veehandelaar	1	2	-	-	2
Loonwerker	1	1	-	-	1
Landarbeider	-	18	9	1	8
Bouwvakarbeider	-	9	1	5	3
Molenaar z.	-	2	1	-	1
Schoenmaker z.	-	1	-	1	-
Incasseerder	-	1	-	1	-
Slager	-	1	-	-	1
Metaalkoopman z.	-	1	-	-	1
Overige beroepen	-	5	-	-	5
Alle beroepen	2	41	11	8	22

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

BEDRIJVEN ≥ 1 HA EN DE CULTUURGROND

	Aantal bedrijven										Percentage bedrijven in de grootteklasse						Opp. cult.-grond in ha	Gem. bedr.-grootte	Indexcijfers ('10=100)			
	in de grootteklasse					to-tael	in de grootteklasse			10-20 ha	20-50 ha	≥ 50 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-50 ha			≥ 50 ha	aant. bedr.	opp. cult.-grond	gem. bedr.-grootte
	1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-50 ha	≥ 50 ha		1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha													
Gemeente Termunten	1910	74	12	20	44	18	168	44	7	12	26	11	3257	19,05	100	100	100	100	100	100		
	1921	63	18	13	48	16	158	40	11	8	30	11	3176	20,10	94	97	106	94	97	106		
	1930	83	18	17	48	17	183	46	10	9	26	9	3463	18,92	109	106	99	109	106	99		
	1947	62	17	16	40	19	154	40	11	10	26	13	3584	23,27	92	110	122	92	110	122		
	1950	54	20	13	41	17	145	37	14	9	28	12	3412	23,52	86	105	123	86	105	123		
	1955	55	19	14	46	15	149	37	13	9	31	10	3382	22,70	89	104	119	89	104	119		
	1959	55	15	13	42	17	142	38	10	10	30	12	3380	23,80	85	104	125	85	104	125		
Gemeente Nieuwolda	1910	23	5	6	35	34	93	25	5	6	27	37	3358	36,11	100	100	100	100	100	100		
	1921	16	2	7	26	31	82	20	2	9	31	38	3204	39,08	88	95	108	88	95	108		
	1930	23	4	3	27	32	89	26	5	3	30	36	3267	36,71	96	97	102	96	97	102		
	1947	10	5	5	32	28	80	13	6	6	40	35	3152	39,40	86	94	109	86	94	109		
	1950	10	3	4	35	23	75	13	4	5	47	30	2981	39,75	81	89	110	81	89	110		
	1955	11	1	5	31	26	74	15	1	7	42	35	3031	40,95	80	90	113	80	90	113		
	1959	9	1	4	31	27	72	13	1	6	43	37	3058	42,47	77	91	118	77	91	118		

Bronnen: Directie van de landbouw (1910 - 1930).
C.B.S. (1947 - 1959).

WIJZIGINGEN IN HET AANTAL GEREGISTREERDEN

	Aantal geregistreerden							totaal
	akkerbouw- bedrijven	weide- bedr.	in de beroeps- groep		C	D	spec.	
			gemengde bedrijven	alle landb.- bedrijven				
Geregistreerd in 1959	68	12	4	84	56	11	4	155
Sedert 1959 uit de registratie verdwenen	-	4	11	5	18	7	1	31
Overgegaan naar:								
de groep akkerbouwbedrijven	1	0	0	0	1	0	0	1
de groep weidebedrijven	1	0	0	0	0	0	0	1
de groep gemengde bedrijven	0	1	0	1	0	0	0	1
groep C	0	0	0	0	6	0	0	6
groep D	0	0	0	0	0	0	0	0
de groep speciaal	0	0	0	0	0	0	0	0
waardoor er de beroepsgroep ver- lieten	-	2	1	1	10	0	1	15
waardoor er tot de beroepsgroep toetraden	+	1	4	1	1	7	0	14
		63	14	5	29	11	2	124
Sinds 1959 in de registratie opgenomen 1)	+	2	0	2	12	7	2	23
Geregistreerd in 1964		65	14	5	41	18	4	147

1) Als op hetzelfde adres in beide jaren een geregistreerde woonde, niet dezelfde persoon zijnde (b.v. vader in 1959 - zoon in 1964) dan is dit geval niet gerekend als een verdwenen bedrijf of nieuw gevestigde geregistreeerde.

Bron: L.E.I.

VERDWENEN GEREGISTREERDEN

	Aantal verdwenen geregistreerden							totaal
	in de beroepsgroep							
	akkerbouw- bedrijven	weide- bedrijven	gemengde bedrijven	C	D	spec.		
Aantal verdwenen geregistreerden	4	1	-	18	7	1	31	
Woldendorp	3	1	-	16	7	1	28	
Reiderwoldt	1	-	-	2	-	-	3	
Grootteklasse:								
zonder cultuurgrond	-	-	-	11	4	-	15	
< 1 ha	-	-	-	3	-	-	3	
1 - 15 ha	-	1	-	4	3	1	9	
15 - 30 ha	1	-	-	-	-	-	1	
30 - 50 ha	2	-	-	-	-	-	2	
≥ 50 ha	1	-	-	-	-	-	1	
Reden van verdwijnen								
veehouderij opgegeven, administratief	-	-	-	11	3	-	14	
faillissement	1	-	-	-	-	-	1	
tuingrond afgestoten	-	-	-	1	-	-	1	
dijkverzwaring	-	-	-	1	-	-	1	
ouderdom, gaan rusten	3	1	-	-	1	-	5	
beroepsverandering	-	-	-	1	-	1	2	
overlijden	-	-	-	3	3	-	6	
verhuizing naar buiten het gebied	-	-	-	1	-	-	1	
Oppervl. betrokken cultuurgrond	163,58	9,25	-	17,85	7,87	2,75	201,30	
gevoegd bij bestaande landbouwbedr.	163,58	9,25	-	12,76	7,87	-	193,46	
voor niet agrarische bestemming	-	-	-	3,15	-	-	3,15	
administratief	-	-	-	1,94	-	-	1,94	
onbekend	-	-	-	-	-	2,75	2,75	

Bron: L.E.I.

NIEUW- GEREgistREERDEN

	Aantal nieuw- geregistreerden					totaal
	akkerbou- bedrijven	in de beroepsgroep			spec.	
		C	D			
Aantal nieuw- geregistreerden	2	12	7	2	2	23
Woldendorp	2	12	7	2	2	23
Reiderwoldt	-	-	-	-	-	-
Grootteklasse:						
zonder cultuurgrond	-	5	5	2	2	12
< 1 ha	-	5	2	-	-	7
1 - 15 ha	1	2	-	-	-	3
30 - 50 ha	1	-	-	-	-	1
Reden van nieuwe registratie:						
voor het houden van vee	-	10	6	2	2	18
gevestigd op los land	-	2	-	-	-	2
afgesplitst van landbouwbedrijf buiten het blok	1	-	-	-	-	1
afgesplitst van vroeger eigen bedrijf	-	-	1	-	-	1
afgesplitst van bedrijf van vreemde	1	-	-	-	-	1

- 44 -

Bron: L.E.I.

GEREGISTREERDEN NAAR BEROEPSGROEP

	Aantal geregistreerden					
	Woldendorp		Reiderwoldt		totaal	
	1959	1964	1959	1964	1959	1964
Akkerbouwbedrijven:						
< 15 ha	-	1	-	-	-	1
15 - 30 ha	7	5	-	-	7	5
30 - 50 ha	21	19	10	9	31	28
≥ 50 ha	18	19	12	12	30	31
totaal	46	44	22	21	68	65
Weidebedrijven:						
1 - 15 ha	9	10	-	-	9	10
15 - 30 ha	3	4	-	-	3	4
totaal	12	14	-	-	12	14
Gemengde bedrijven:						
1 - 15 ha	1	1	-	-	1	1
15 - 30 ha	3	2	-	-	3	2
30 - 50 ha	-	2	-	-	-	2
totaal	4	5	-	-	4	5
Alle landbouwbedrijven	62	63	22	21	84	84
Overige geregistreerden:						
groep C: zonder cult.gr.	12	10	3	1	15	11
< 1 ha	7	8	-	-	7	8
≥ 1 ha	32	22	2	-	34	22
totaal	51	40	5	1	56	41
groep D: zonder cult.gr.	5	8	-	-	5	8
< 1 ha	1	4	-	-	1	4
≥ 1 ha	5	4	-	2	5	6
totaal	11	16	-	2	11	18
spec.: zonder cult.gr.	2	2	-	-	2	2
≥ 1 ha	2	2	-	-	2	2
totaal	4	4	-	-	4	4
Alle geregistreerden	128	123	27	24	155	147

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

OVERDRACHTEN IN DE PERIODE 1959 - 1964

	Aantal overdrachten					totaal
	in de beroepsgroep					
	akkerbouw- bedrijven	weide- bedrijven	gemengde bedrijven	C		
Aantal overdrachten	5	2	1	3	11	
Woldendorp	3	2	1	3	9	
Reiderwoldt	2	-	-	-	2	
Grootteklasse 1964						
1 - 15 ha	-	2	-	3	5	
15 - 30 ha	-	-	1	-	1	
30 - 50 ha	3	-	-	-	3	
≥ 50 ha	2	-	-	-	2	
Overneming vond plaats door:						
zoon van ouders	3	1	1	1	6	
schoonzoon van schoonouders	1	-	-	1	2	
vreemde van vreemde	1	1	-	1	3	
Reden van overdracht:						
overlijden vorig bedrijfshoofd	-	-	-	1	1	
ouderdom, gaan rusten	5	1	1	1	8	
beroepsverandering	-	-	-	1	1	
verhuizing	-	1	-	-	1	
					46	

Bron: L.E.I.

EIGENDOM-PACHT

	Aantal bedrijven						Oppervlakte cult.gr. in ha	Percentage cultuurgrond	
	totaal	100% eigendom		met de cultuurgrond > 50% eigendom		100% pacht		eigendom	pacht
		g	e	p	e				
Akkerbouwbedrijven									
15 - 30 ha	7	1	1	1	1	4	26	74	
30 - 50 ha	31	11	3	1	1	16	45	55	
≥ 50 ha	30	4	10	4	4	12	44	56	
totaal	68	16	14	6	6	32	44	56	
Weidebedrijven									
1 - 15 ha	9	1	-	3	3	5	24	76	
15 - 30 ha	3	1	-	1	1	1	47	53	
totaal	12	2	-	4	4	6	35	65	
Gemengde bedrijven									
1 - 15 ha	1	-	1	-	-	-	63	37	
15 - 30 ha	3	1	1	1	1	-	66	34	
totaal	4	1	2	1	1	-	66	34	
Alle landbouwbedrijven	84	19	16	11	11	38	44	56	
Woldendorp									
Reiderwoldt	62	13	11	10	10	28	42	58	
	22	6	5	1	1	10	47	53	
Ov. geregistreerden:									
groep C: < 1 ha	7	1	1	2	2	3	34	66	
≥ 1 ha	34	4	4	9	9	17	40	60	
totaal	41	5	5	11	11	20	40	60	
groep D: < 1 ha	1	1	-	-	-	-	100	-	
≥ 1 ha	5	-	1	-	-	4	26	74	
totaal	6	1	1	-	-	4	27	73	
spec.: < 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	
≥ 1 ha	2	-	-	-	-	2	-	100	
totaal	2	-	-	-	-	2	-	100	
Alle geregistreerden	133	25	22	22	22	64	44	56	

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1959; L.E.I.

GEPACHTE GROND

	Oppervl. gepachte cultuurgrond	Percentage gepacht							van eigenaren in Nederland		
		van ouders	langer dan 1 jaar met be- dr.ggeb.		korter dan 1 jaar	particulieren		ov. rechtspersonen	overige	overheid	overige
			zonder bedr.ggeb.	dr.ggeb.		agrar- riërs	overige				
Akkerbouwbedrijven											
15 - 30 ha	106	39	81	19	-	65	9	-	-	26	
30 - 50 ha	711	41	97	3	-	69	26	-	-	5	
≥ 50 ha	1074	63	86	14	-	70	27	0	0	3	
totaal	1891	54	90	10	-	70	25	0	0	5	
Weidebedrijven											
1 - 15 ha	57	2	17	82	1	4	34	56	6	6	
15 - 30 ha	36	45	90	10	-	45	55	-	-	-	
totaal	93	19	45	54	1	19	42	35	4	4	
Gemengde bedrijven											
1 - 15 ha	5	-	-	100	-	-	100	-	-	-	
15 - 30 ha	26	-	94	6	-	-	94	-	-	6	
totaal	31	-	79	21	-	-	95	-	-	5	
Alle landbouwbedrijven											
	2015	51	88	12	0	66	27	2	5	5	
Woldendorp											
	1365	56	88	12	0	67	24	3	6	6	
Reiderwoldt											
	650	41	87	13	-	65	33	-	2	2	
Ov. geregistreerden:											
groep C: < 1 ha											
≥ 1 ha	2	9	-	100	-	11	9	14	66	66	
totaal	78	1	6	94	-	26	19	25	30	30	
groep D: < 1 ha											
≥ 1 ha	80	2	6	94	-	25	19	24	32	32	
totaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
spec.: < 1 ha											
≥ 1 ha	8	-	-	100	-	32	17	51	-	-	
totaal	8	-	-	100	-	32	17	51	-	-	
Alle geregistreerden											
	2111	49	84	16	0	64	27	3	6	6	

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1959; L.E.I.

BEDRIJFSTYPOLOGIE

	Aantal bedrijven											zonder bouwland	
	1) totaal	met % bouwland											
		< 10	10-19	20-29	30-59	60-69	70-79	80-89	90-99	100			
Akkerbouwbedrijven													
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
15 - 30 ha	5	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-	-	-
30 - 50 ha	28	-	-	-	-	-	-	-	11	13	4	-	-
≥ 50 ha	31	-	-	-	-	-	-	5	13	12	1	-	-
totaal	65	-	-	-	-	-	-	6	26	27	6	-	-
Weidebedrijven													
1 - 15 ha	10	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
15 - 30 ha	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
totaal	14	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Gemengde bedrijven													
1 - 15 ha	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
30 - 50 ha	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
totaal	5	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Alle landbouwbedrijven	84	3	1	1	-	-	-	1	9	26	27	6	10
Woldendorp	63	3	1	1	-	-	-	1	8	19	16	4	10
Reiderwoldt	21	-	-	-	-	-	-	-	1	7	11	2	-
Ov. geregistreerden:													
groep C: < 1 ha	8	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	4
≥ 1 ha	22	4	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	11
totaal	30	5	6	1	-	-	-	1	-	-	-	2	15
groep D: < 1 ha	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
≥ 1 ha	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
totaal	10	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8
spec.: < 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
totaal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Alle geregistreerden	126	8	8	3	-	-	-	2	9	26	27	8	35

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

1) Met cultuurgrond

ONTWIKKELING VAN HET GRONDGEBRUIK

	Gemeente									
	Termunten					Nieuwolda				
	oppervl. cultuurgrond in ha	indexcijfers (1910 = 100)	percentage cultuurgrond in gebruik als bouwland	percentage cultuurgrond in gebruik als grasland	tuinland	oppervl. cultuurgrond in ha	indexcijfers (1910 = 100)	percentage cultuurgrond in gebruik als bouwland	percentage cultuurgrond in gebruik als grasland	tuinland
1910	3329	100	87	13	-	2928	100	95	5	-
1921	3059	92	88	12	-	2973	102	95	5	-
1930	3091	93	85	15	-	2971	101	95	5	-
1939	3609	108	78	22	0	3232	110	93	7	0
1950	3439	103	85	15	0	2982	102	94	6	-
1955	3406	102	83	16	1	3032	104	91	7	2
1960	3382	102	83	15	2	3065	105	91	7	2

Bron: C.B.S.

BOUWLANDGERUUK

	Oppervlakte bouwland in ha	Percentage bouwland betield met										hakvruchten			overige gewassen			
		granen			peulvruchten		oliehoudende zaden		landbouwzaden			voederbieten		suikerbieten	toetaal	toetaal	toetaal	
		ha-ver	tarwe	toetaal	gr. erwten	boenen	toetaal	karwij-zaad	toetaal	suiker- en v. bietenz.	graszaad	toetaal	voederbieten	suikerbieten	toetaal	toetaal	toetaal	
Akkerbouwbedrijven																		
1 - 15 ha	12	20	69	89	11	11	-	4	-	5	7	1	6	-	10	-	-	-
15 - 30 ha	86	16	40	72	3	6	3	4	-	1	3	0	0	-	1	-	-	-
30 - 50 ha	1052	22	13	43	4	6	10	11	-	1	3	0	0	-	1	-	-	-
≥ 50 ha	1888	16	12	40	5	7	14	14	-	3	4	0	0	-	1	-	-	-
totaal	3038	18	12	42	4	6	12	13	-	2	4	1	1	-	1	-	-	-
Weidebedrijven																		
1 - 15 ha	2	23	20	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	-	-	-
15 - 30 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	2	23	20	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	-	-	-
Gemengde bedrijven																		
1 - 15 ha	3	58	-	42	100	-	-	5	-	-	2	2	2	-	4	-	-	-
15 - 30 ha	33	20	8	52	80	-	-	-	-	5	2	2	2	-	4	-	-	-
30 - 50 ha	52	26	5	47	78	-	-	-	-	-	1	1	1	-	3	-	-	-
totaal	88	25	6	48	79	-	-	2	-	2	4	1	1	-	1	-	-	-
Alle landb. bedr.	3128	18	12	42	4	7	12	12	-	4	2	2	1	-	2	-	-	-
Woldendorp	2056	19	13	42	74	-	-	10	-	2	4	1	0	-	0	-	-	-
Reiderwoldt	1072	16	11	41	68	-	-	17	-	3	4	0	0	-	0	-	-	-
Ov. geregistreerden:																		
groep C: < 1 ha	1	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	-	38
≥ 1 ha	5	-	59	3	62	-	-	-	-	-	-	2	2	-	30	-	-	5
totaal	6	-	52	3	55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	-	-	-
groep D: < 1 ha	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	77	-	-	-
≥ 1 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81	-	-	-
totaal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	-	-	-
spec.: < 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alle geregistreerden	3135	18	12	42	72	5	2	7	11	12	2	1	4	1	0	1	3	4

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

	Oppervlakte bouwland in ha		Percentage bouwland beteeld met granen				Percentage bouwland beteeld met hakvruchten		overige gewassen	
	1959	1964	1959	1964	1959	1964	1959	1964	1959	1964
Akkerbouwbedrijven										
1 - 15 ha	-	12	-	89	-	-	-	-	-	11
15 - 30 ha	125	86	75	72	11	10	-	-	14	18
30 - 50 ha	1220	1052	78	78	2	1	-	-	20	21
≥ 50 ha	1809	1888	74	68	2	1	-	-	24	31
totaal	3154	3038	76	69	2	1	-	-	22	30
Weidebedrijven										
1 - 15 ha	1	2	36	43	64	57	-	-	-	-
15 - 30 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	1	2	36	43	64	57	-	-	-	-
Gemengde bedrijven										
1 - 15 ha	3	3	-	100	-	-	-	-	100	-
15 - 30 ha	56	33	78	80	8	4	-	-	14	16
30 - 50 ha	-	52	-	78	-	2	-	-	-	20
totaal	59	88	74	79	8	3	-	-	18	18
Alle landbouwbedrijven	3214	3128	76	72	2	1	-	-	22	27
Woldendorp	2056	2056	78	74	3	2	-	-	19	34
Reiderwoldt	1158	1072	72	68	1	0	-	-	27	32
Ov. geregistreerden:										
groep C: < 1 ha	1	1	-	-	100	41	-	-	-	59
≥ 1 ha	32	5	76	62	16	38	-	-	8	-
totaal	33	6	74	54	18	39	-	-	8	7
groep D: < 1 ha	-	0	-	-	-	100	-	-	-	-
≥ 1 ha	1	1	-	-	100	100	-	-	-	-
totaal	1	1	-	-	100	100	-	-	-	-
spec.: < 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alle geregistreerden	3248	3135	75	72	3	1	-	-	22	27

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1959 en 1964; L.E.I.

RONDVEEHOUDERIJ

	Aantal melkkoeien				1964				1964			
	1959		1964		1964		1964		1964		1964	
	per 100 ha grasland	per 100 ha cultuurgr.	per 100 ha grasland	per 100 ha cultuurgr.	per 100 melkk. aantal kalveren	aantal pinken	bedr. m. mestkalkv. aantal bedrijven	gem. aant. p. bedrijf	bedr. m. ov. mestv. aantal bedrijven	gem. aant. p. bedrijf	bedr. m. ov. mestv. aantal bedrijven	gem. aant. p. bedrijf
Akkerbouwbedrijven												
1 - 15 ha	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	77	169	12	12	33	75	1	-	1	3,0	-	
30 - 50 ha	73	80	4	4	39	54	7	-	7	5,6	-	
≥ 50 ha	56	64	3	3	51	54	1	2,0	8	4,9	-	
totaal	64	73	4	4	46	56	1	2,0	16	5,1	-	
Weidebedrijven												
1 - 15 ha	135	133	126	123	38	52	1	-	1	6,0	-	
15 - 30 ha	81	81	131	131	36	50	-	-	-	-	-	
totaal	110	109	129	127	37	51	-	-	1	6,0	-	
Gemengde bedrijven												
1 - 15 ha	95	74	94	74	40	40	-	-	-	-	-	
15 - 30 ha	89	24	85	28	57	64	-	-	-	-	-	
30 - 50 ha	-	-	104	24	81	56	-	-	-	-	-	
totaal	91	31	94	31	63	55	-	-	-	-	-	
Alle landbouwbedrijven												
1 - 15 ha	86	8	101	10	46	50	1	2,0	17	5,1	-	
15 - 30 ha	88	11	104	15	45	50	-	-	14	5,6	-	
30 - 50 ha	66	0,2	47	1	62	38	1	2,0	3	3,0	-	
totaal	240	9,2	252	26	153	138	2	2,0	34	5,1	-	
Ov. geregistreerden												
groep C: < 1 ha	415	308	262	213	50	100	1	2,0	3	3,0	-	
≥ 1 ha	79	59	62	58	45	105	-	-	6	11,8	-	
totaal	87	65	71	65	46	104	1	2,0	9	8,9	-	
groep D: < 1 ha	-	-	494	360	150	525	-	-	1	2,0	-	
≥ 1 ha	60	57	20	19	50	200	-	-	1	5,0	-	
totaal	60	56	56	51	117	417	-	-	2	3,5	-	
spec.: < 1 ha	-	-	-	-	78	22	-	-	-	-	-	
≥ 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
totaal	-	-	132	132	78	22	-	-	-	-	-	
Alle geregistreerden												
1 - 15 ha	84	10	96	12	47	60	2	2,0	28	6,2	-	
15 - 30 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
30 - 50 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
totaal	84	10	96	12	47	60	2	2,0	28	6,2	-	

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1959 en 1964; L.E.I.

	Aantal bedrijven met melkkoeien							met melk- koeien	Gemiddeld aantal melkkoeien per bedrijf
	totaal	geen	melkkoeien				≥ 20		
			1 - 4	5 - 9	10-19	≥ 20			
Akkerbouwbedrijven									
15 - 30 ha	7	-	7	-	-	-	-	7	1,9
30 - 50 ha	31	11	19	1	-	-	-	20	2,1
≥ 50 ha	30	10	18	2	-	-	-	20	2,4
totaal	68	21	44	3	-	-	-	47	2,2
Weidebedrijven									
1 - 15 ha	9	-	-	3	5	1	1	9	11,2
15 - 30 ha	3	-	-	1	1	1	1	3	18,0
totaal	12	-	-	4	6	2	2	12	12,9
Gemengde bedrijven									
1 - 15 ha	1	-	-	-	1	1	-	1	10,0
15 - 30 ha	3	-	1	2	-	-	-	3	6,0
totaal	4	-	1	2	1	-	-	4	7,0
Alle landbouwbedrijven									
	84	21	45	9	7	2	2	63	4,5
Woldendorp	62	11	33	9	7	2	2	51	5,2
Reiderwoldt	22	10	12	-	-	-	-	12	1,7
Ov. geregisteerden:									
groep C: < 1 ha	22	15	7	-	-	-	-	7	1,4
≥ 1 ha	34	11	20	2	1	-	-	23	3,3
totaal	56	26	27	2	1	-	-	30	2,9
groep D: < 1 ha	6	6	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	5	1	4	-	-	-	-	4	1,5
totaal	11	7	4	-	-	-	-	4	1,5
spec.: < 1 ha	2	2	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	2	2	-	-	-	-	-	-	-
totaal	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Alle geregistreerden	155	58	76	11	8	2	2	97	3,9

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1959; L.E.I.

MELKKOEIEN 1964

	Aantal bedrijven						met melk- koeien	Gemiddeld aantal melk- koeien per bedrijf
	totaal	met melkkoeien						
		geen	1 - 4	5 - 9	10 - 19	≥ 20		
Akkerbouwbedrijven								
1 - 15 ha	1	1	-	-	-	-	-	
15 - 30 ha	5	5	-	-	-	5	2,4	
30 - 50 ha	28	13	-	1	-	14	2,9	
≥ 50 ha	31	11	2	3	-	16	4,5	
totaal	65	29	2	4	-	35	3,6	
Weidebedrijven								
1 - 15 ha	10	1	2	7	-	10	10,4	
15 - 30 ha	4	-	-	-	4	4	30,3	
totaal	14	1	2	7	4	14	16,1	
Gemengde bedrijven								
1 - 15 ha	1	-	-	1	-	1	10,0	
15 - 30 ha	2	1	-	1	-	2	7,0	
30 - 50 ha	2	-	2	-	-	2	8,0	
totaal	5	1	2	2	-	5	8,0	
Alle landbouwbedrijven	84	31	6	13	4	54	7,2	
Woldendorp	63	23	6	13	4	46	8,2	
Heiderwoldt	21	8	-	-	-	8	1,6	
Ov. geregistreerden:								
groep C: < 1 ha	19	6	-	-	-	6	1,3	
≥ 1 ha	22	13	1	1	-	15	2,8	
totaal	41	19	1	1	-	21	2,4	
groep D: < 1 ha	12	2	-	-	-	2	2,0	
≥ 1 ha	6	1	-	-	-	1	2,0	
totaal	18	3	-	-	-	3	2,0	
spec.: < 1 ha	2	-	-	-	-	-	-	
≥ 1 ha	2	-	1	-	-	1	9,0	
totaal	4	-	1	-	-	1	9,0	
Alle geregistreerden	147	53	8	14	4	79	5,8	

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

	Aantal bedrijven									
	met mestvarkens		met fokzeugen		met schapen		met kippen			
	totaal	gem. per bedrijf	totaal	gem. per bedrijf	totaal	gem. per bedrijf	totaal	gem. per bedrijf	totaal	gem. per bedrijf
Akkerbouwbedrijven										
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50 ha	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 50 ha	31	1,0	-	-	6,8	5	20	4	9	8
totaal	65	1,0	-	-	11,0	6	12	12	147	55
Weidebedrijven										
1 - 15 ha	10	-	-	-	-	5	19,8	9	181	13
15 - 30 ha	4	-	-	-	-	2	19,0	2	13	150
totaal	14	-	-	-	-	7	19,6	11	199	150
Gemengde bedrijven										
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	1	11,0	-	-	-
15 - 30 ha	2	12,0	-	-	-	2	7,0	2	15	10
30 - 50 ha	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	5	12,0	-	-	-	3	8,3	4	12	12
Alle landbouwbedrijven										
Woldendorp	84	6,5	-	-	-	21	12,5	51	72	72
Reiderwoldt	63	6,5	-	-	-	20	13,0	40	89	89
21	-	-	-	-	-	1	3,0	11	9	9
Ov. geregistreerden:										
groep C: < 1 ha	19	1,0	3	4,3	5	6,4	7	149	149	149
≥ 1 ha	22	-	1	13,0	8	15,6	7	10	10	10
totaal	41	1,0	4	6,5	13	12,1	14	79	79	79
groep D: < 1 ha	12	-	-	-	-	3	15,7	6	121	121
≥ 1 ha	6	11,0	1	4,0	1	5,0	4	33	33	33
totaal	18	11,0	1	4,0	4	13,0	10	86	86	86
spec.: < 1 ha	2	-	-	-	-	1	21,0	2	804	804
≥ 1 ha	2	-	-	-	-	2	129,0	2	123	123
totaal	4	-	-	-	-	3	93,0	4	463	463
Alle geregistreerden	147	6,3	5	6,0	41	18,3	79	95	95	95

Bronnen: Landbouwtellinformulieren 1964; L.E.I.

AANTAL TREKKERS

	Aantal bedrijven						zonder trekker
	tot.	met					
		1	2	3	4	5	
Akkerbouwbedrijven							
1 - 15 ha	1	1	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	5	3	2	-	-	-	-
30 - 50 ha	28	4	13	9	1	-	1
≥ 50 ha	31	3	7	15	4	1	-
totaal	65	11	22	24	5	1	1
Weidebedrijven							
1 - 15 ha	10	1	1	-	-	-	8
15 - 30 ha	4	2	1	-	-	-	1
totaal	14	3	2	-	-	-	9
Gemengde bedrijven							
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	-	1
15 - 30 ha	2	1	-	-	-	-	-
30 - 50 ha	2	2	-	-	-	-	-
totaal	5	3	1	-	-	-	1
Alle landbouwbedrijven							
Woldendorp	84	17	25	24	5	1	11
Reiderwoldt	63	17	16	14	4	-	11
	21	-	9	10	1	1	-
Ov. geregistreerden:							
groep C: < 1 ha	19	-	-	-	-	-	19
≥ 1 ha	22	1	-	-	-	-	21
totaal	41	1	-	-	-	-	40
groep D: < 1 ha	12	-	-	-	-	-	12
≥ 1 ha	6	1	-	-	-	-	5
totaal	18	1	-	-	-	-	17
spec.: < 1 ha	2	-	-	-	-	-	2
≥ 1 ha	2	-	-	-	-	-	2
totaal	4	-	-	-	-	-	4
Alle geregistreerden	147	19	25	24	5	1	72

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

ARBEIDSKRACHTEN

	Aantal arbeidskrachten												Oppervl.					
	Aantal be- drijven		bedrijfshoofd				meew. gezinsleden				vreemde arb.kr.		totaal		cult.gr. per mannelijke arb.kracht	1959	1964	
	1959	1964	mannen		vrouwen		mannen		vrouwen		1959	1964	1959	1964				
	1959	1964	1959	1964	1959	1964	1959	1964	1959	1964	1959	1964	1959	1964				
Akkerbouwbedrijven																		
1 - 15 ha	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	12,16
15 - 30 ha	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	1	15	9,55
30 - 50 ha	31	28	29	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	79	40	117	10,89
≥ 50 ha	30	31	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	134	89	167	11,53
totaal	68	65	67	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	5	218	130	299	11,17
Veidebedrijven																		
1 - 15 ha	9	10	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	4	1	12	6,33
15 - 30 ha	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	6	11,08
totaal	12	14	11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	4	2	18	7,91
Remengde bedrijven																		
1 - 15 ha	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
15 - 30 ha	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	9	8,50
30 - 50 ha	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	24,84
totaal	4	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	10	11,25
Alle landbouwbedr.																		
	84	84	82	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	14	225	135	327	10,93
Woldendorp																		
	62	63	60	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13	140	82	217	10,84
Reiderwoldt																		
	22	21	22	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	85	53	110	11,12

ronnen: Landbouwtellingformulieren 1959 en 1964; L.E.I.

MANNELIJKE VREEMDE ARBEIDSKRACHTEN OP DE LANDBOUWBEDRIJVEN

	Aantal bedrijven											met		tijdelijke arb.kr.	
	totaal		vaste arbeidskracht(en)						tot.			1	2	4	tot.
	1	2	3	4	5	6	tot.	1	2	4	tot.				
Akkerbouwbedrijven															
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50 ha	28	9	2	-	-	-	16	-	-	-	16	5	5	10	10
≥ 50 ha	31	6	4	3	1	1	31	-	-	-	31	10	1	1	12
totaal	65	15	21	3	1	1	47	-	-	-	47	16	6	1	23
Weidebedrijven															
1 - 15 ha	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
15 - 30 ha	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
totaal	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
Gemengde bedrijven															
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50 ha	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
totaal	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
Alle landbouwbedr.	84	16	22	6	3	1	49	18	6	1	25	18	6	1	25
Woldendorp	63	10	12	3	2	1	29	10	3	1	14	10	3	1	14
Reiderwoldt	21	6	10	3	1	-	20	8	3	-	11	8	3	-	11

1 60 1

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

ARBEIDSBEZETTINGSTYPEN OP LANDBOUWBEDRIJVEN

Arbeidsbezettingstypen 1)	Aantal landbouwbedrijven												Oppervlakte cultuurgrond per mannelijke arbeidskracht								
	in de beroepsgroep						in						akkerbouwbedrijven	weidebedr.	gem. bebouwendrijven	alle landbouwbedr.	Wol-den-dorp	Rei-der-woltd			
	akkerbouwbedrijven			weidebedr.			gemengde bedrijven			Wol-den-dorp											
	1-15 ha	15-30 ha	30-50 ha	tot. 1-15 ha	15-30 ha	tot. 1-15 ha	1-15 ha	15-30 ha	tot. 1-15 ha	30-50 ha	tot. 30-50 ha	Wol-den-dorp	Rei-der-woltd								
Bedrijfs- loofd alleen	16	1	3	-	5	8	-	8	1	2	-	3	16	-	32,99	8,05	21,06	18,28	18,28	-	
Bedrijfs- loofd + loon(s)	10	-	3	-	6	1	3	4	-	-	-	-	10	-	11,35	8,78	-	10,35	10,35	-	
Bedrijfs- loofd + loon(s) + r.pers.	6	-	-	2	3	5	-	-	-	-	-	1	1	3	3	12,79	-	10,21	12,46	12,67	12,32
Bedrijfs- loofd + r.pers.	47	-	1	17	27	45	-	1	1	-	-	1	1	31	16	16,53	11,00	12,30	16,29	16,43	16,02
Overige	5	-	-	3	1	4	1	-	1	-	-	-	3	2	2	17,41	11,50	-	16,83	14,02	22,46
Totaal	84	1	5	28	31	65	10	4	14	1	2	2	5	63	21	16,25	8,85	14,52	15,50	15,41	15,66

.) Hierbij is vrouwenarbeid buiten beschouwing gelaten.

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

BEDRIJFSUITKOMSTEN

	1963/1964 deelnemers L.E.I.-boek- houding Oldambt 30 - 60 ha	1963/1964 deelnemers L.E.I.-boek- houding r.v.k. Woldendorp 30 - 60 ha	1964 Landbouwers r.v.k. Woldendorp 30 - 60 ha
Aantal bedrijven	32	5	42
Gemiddelde bedrijfsgrootte in ha	47,3	48,4	44,5
Percentage bouwland	96	97	94
Percentage grasland	4	3	5
Percentage granen	66	70	65
Percentage peulvruchten	6	7	9
Percentage ov. markt. gewassen	14	15	16
Stuks melk. per 100 ha cult.gr.	8,5	1,9	4,0
Aantal bedrijven met één trekker	5	1	8
Aantal bedrijven met meer trekkers	27	4	33
Aantal volwaardige arbeidskrachten	3,6	3,3	2,5 l)
Arbeidsinkomen van het bedrijf (gld.)	30.000	30.100	.
Arbeidsinkomen van de ondern. (gld.)	10.450	11.600	.
Opbrengst per f.100,- kosten (gld.)	106	111	.

1) Mannelijke vaste arbeidskrachten volgens de Landbouwtellingformulieren
(inclusief alle tijdelijke is dit cijfer 3,0).

Bron: L.E.I.

LEEFTIJD VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN

- 63 -

	totaal	Aantal bedrijfshoofden in de leeftijdsklasse						Gemiddelde leeftijd in jaren
		< 35 jaar	35-44 jaar	45-49 jaar	50-54 jaar	55-64 jaar	≥ 65 jaar	
Akkerbouwbedrijven								
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	1	-	57
15 - 30 ha	5	-	2	-	1	2	-	50
30 - 50 ha	28	5	6	5	1	6	5	50
≥ 50 ha	31	4	7	6	6	5	3	48
totaal	65	9	15	11	8	14	8	49
Weidebedrijven								
1 - 15 ha	10	1	2	1	2	3	1	50
15 - 30 ha	4	-	1	-	1	2	-	52
totaal	14	1	3	1	3	5	1	51
Gemengde bedrijven								
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	1	-	57
15 - 30 ha	2	-	2	-	-	-	-	38
30 - 50 ha	2	-	-	-	-	2	-	59
totaal	5	-	2	-	-	3	-	50
Alle landbouwbedrijven								
Woldendorp	63	7	17	10	6	18	5	49
Reiderwoldt	21	3	3	2	5	4	4	51
Ov. geregistreerden:								
groep C: < 1 ha	19	3	5	-	2	8	1	49
≥ 1 ha	22	-	6	4	4	6	2	51
totaal	41	3	11	4	6	14	3	50
groep D: < 1 ha	12	-	1	-	1	-	10	65
≥ 1 ha	6	-	-	-	1	-	5	66
totaal	18	-	-	-	2	-	15	65
spec.: < 1 ha	2	-	1	-	-	-	-	36
≥ 1 ha	2	-	-	-	-	2	-	58
totaal	4	-	-	-	-	2	-	47
Alle geregistreerden	147	14	33	16	19	38	27	53

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

LANDARBEIDERS

Geboortejaar	Aantal arbeiders					
	in het r.v.k.-blok wonend en werkend		wonend in het r.v.k.- blok en er buiten wer- kend		buiten het r.v.k.- blok wonend en in het r.v.k.-blok werkend	
	vast	los	vast	los	vast	los
< 1899	-	5	-	6	1	2
1900 - 1904	4	5	1	3	5	14
1905 - 1909	7	8	2	-	3	5
1910 - 1914	7	6	1	1	3	17
1915 - 1919	8	6	5	-	3	10
1920 - 1924	9	4	1	-	2	17
1925 - 1929	5	3	1	2	3	4
1930 - 1934	4	5	6	-	7	4
1935 - 1939	10	3	-	1	5	7
1940 - 1944	3	1	-	1	-	4
≥ 1945	1	4	1	-	2	2
onbekend	-	-	-	-	-	3
Totaal	58	50	18	14	34	89

Bron: B.P.L. 1964.

ARBEIDERS BIJ AGRARISCHE LOONBEDRIJVEN

Geboortejaar	Aantal arbeiders					
	in het r.v.k.-blok wonend en werkend			buiten het r.v.k.-blok wonend en in het r.v.k.-blok werkend		
	vast	los		vast	los	
1900 - 1904	-	1		-		1
1905 - 1909	-	2		-		-
1910 - 1914	-	-		-		5
1915 - 1919	1	2		-		2
1920 - 1924	-	1		-		1
1925 - 1929	-	-		-		1
1930 - 1934	-	1		-		2
1935 - 1939	1	-		-		-
1940 - 1944	-	-		-		4
≥ 1945	-	-		-		1
totaal	2	7		-		17

Bron: B.P.L.

MEEWERKENDE ZOONS OP DE LANDBOUWBEDRIJVEN

	Aantal bedrijven					Aantal meewerkende zoons p. 100 bedr.
	totaal	met meewerkende zoon(s)				
		1	2	4	met meewerkende zoons	
Akkerbouwbedrijven						
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	5	2	1	3	3	80
30 - 50 ha	28	4	-	1	5	29
≥ 50 ha	31	3	-	-	3	10
totaal	65	9	1	1	11	23
Weidebedrijven						
1 - 15 ha	10	1	-	-	1	10
15 - 30 ha	4	2	1	-	3	100
totaal	14	3	1	-	4	36
Gemengde bedrijven						
1 - 15 ha	1	-	-	-	-	-
15 - 30 ha	2	-	-	-	-	-
30 - 50 ha	2	1	-	-	1	50
totaal	5	1	-	-	1	20
Alle landbouwbedrijven	84	13	2	1	16	25
Woldendorp	63	10	2	1	13	29
Reiderwoldt	21	3	-	-	3	14

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964; L.E.I.

	Aantal bedrijfshoofden ≥ 50 jaar in de leeftijdsklasse						Aantal bedrijfshoofden ≥ 50 jaar			Aantal bedrijven	
	geen opvolging			(schoon)zoon			geen opvolger	2 of meer opvolgers	1 of 2 of één andere opvolger		tot.
	50/54	55/59	60/64	50/54	55/59	60/64					
Akkerbouwbedrijven											
1 - 15 ha	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
15 - 30 ha	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
30 - 50 ha	-	2	-	1	1	3	-	4	1	-	5
≥ 50 ha	1	1	4	1	2	1	-	3	6	2	12
totaal	1	5	2	6	2	3	4	9	15	3	30
Weidebedrijven											
1 - 15 ha	2	3	-	-	-	-	-	6	-	-	6
15 - 30 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	2	3	-	-	-	-	-	6	3	-	9
Gemengde bedrijven											
1 - 15 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3	9
15 - 30 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30 - 50 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alle landbouwbedrijven	3	8	2	7	5	4	4	15	20	6	42
#oldendorp	2	7	1	3	4	3	1	12	13	1	29
Reiderwoldt	1	1	1	4	1	1	1	3	7	3	13
Ov. geregistreerden:											
groep C: < 1 ha	1	3	4	1	-	-	-	9	1	-	11
≥ 1 ha	4	3	1	1	-	-	-	9	3	-	12
totaal	5	6	5	2	-	-	-	18	4	-	23
groep D: < 1 ha	1	-	-	9	-	-	-	10	-	-	11
≥ 1 ha	1	-	-	2	-	-	-	3	2	-	6
totaal	2	-	-	11	-	-	-	13	2	-	17
spec.: < 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
totaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alle geregistreerden	10	14	7	15	7	7	7	46	28	2	84

Bronnen: Landbouwtellingformulieren 1964 L.E.I.

Mond van de Dollart

E E M S

De Delfzijl

De Westerdijk

De Oostdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

Oterdijk

Terzanddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

De Noorderdijk

De Zuiddijk

De Oostdijk

De Westdijk

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This not only helps in tracking expenses but also ensures compliance with tax regulations.

In the second section, the author outlines the various methods used for data collection and analysis. These include surveys, interviews, and focus groups. Each method has its own strengths and limitations, and the choice depends on the specific research objectives.

The third section delves into the statistical analysis of the collected data. It covers topics such as descriptive statistics, inferential statistics, and regression analysis. The goal is to identify patterns and trends in the data that can inform decision-making.

Finally, the document concludes with a summary of the findings and recommendations. It highlights the key insights gained from the research and provides practical advice for future studies. The author also acknowledges the limitations of the study and suggests areas for further exploration.

In de reeks Verslagen van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied reeds verschenen of verschijnen binnenkort:

- Verslag No. 60 Slangenborg. Sociaal-economische schets van een ruilverkaveling in het Groninger landschap Westervolde, januari 1964.
- Verslag No. 63 Mierlo. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied tussen Eindhoven en Helmond, februari 1964.
- Verslag No. 70 Sleenerstroom. Een sociaal- en bedrijfseconomisch onderzoek in het ruilverkavelingsgebied ten westen van Emmen, april 1964.
- Verslag No. 74 Vries. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in het noorden van Drenthe, april 1964.
- Verslag No. 78 Rijsbergen. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten zuiden van Breda, mei 1964.
- Verslag No. 86 Genemuiden. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsblok aan het Zwarte Water, juni 1964.
- Verslag No. 91 Bergen. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsblok in Noord-Limburg, juli 1964.
- 101 Middorpe-Clinge. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in de grensstreek van Zeeuwsch-Vlaanderen, september 1964.
- Verslag No. 102 Oukoop-... Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsblok in het Utrechtse weidegebied, september 1964.
- Verslag No. 103 Budel-Strijper Aa. Sociaal-economische schets van twee ruilverkavelingsgebieden in de Brabantse Kempen, november 1964.
- Verslag No. 108 Luttenberg. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Salland, januari 1965.
- Verslag No. 109 Meeden-Scheemda. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het Oud-Oldambt, januari 1965.
- Verslag No. 110 Ooststellingwerf. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het zuiden van de Friese Wouden, januari 1965.
- Verslag No. 120 Lieshout. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten noordwesten van Helmond, februari 1965.
- Verslag No. 121 Land van Swentibold. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Zuid-Limburg, maart 1965.
- Verslag No. 122 Houtse Polders. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten noorden van Breda, maart 1965.
- Verslag No. 127 Woldendorp. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het noordoosten van de provincie Groningen, april 1965.

VOLLEDIGE LIJST VAN AKTUELE L.E.I.-PUBLIKATIES
OP AANVRAAG GRATIS VERKRIJGBAAR

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that this is crucial for ensuring transparency and accountability in the organization's operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and tools used to collect and analyze data. It highlights the need for consistent and reliable data collection processes to support effective decision-making.

3. The third part of the document focuses on the role of technology in data management and analysis. It discusses how modern software solutions can streamline data collection, storage, and reporting, thereby improving efficiency and accuracy.

4. The fourth part of the document addresses the challenges associated with data management, such as data quality, security, and privacy. It provides strategies to mitigate these risks and ensure that data is used responsibly and ethically.

5. The fifth part of the document concludes by summarizing the key findings and recommendations. It stresses the importance of ongoing monitoring and evaluation to ensure that data management practices remain effective and aligned with the organization's goals.

6. The sixth part of the document provides a detailed overview of the data collection process, including the identification of data sources, the design of data collection instruments, and the implementation of data collection procedures.

7. The seventh part of the document discusses the various methods used for data analysis, such as descriptive statistics, inferential statistics, and qualitative analysis. It explains how these methods are used to interpret the data and draw meaningful conclusions.

8. The eighth part of the document focuses on the presentation of data, including the use of tables, charts, and graphs. It provides guidelines for creating clear and concise reports that effectively communicate the results of the data analysis.

9. The ninth part of the document discusses the importance of data security and privacy. It outlines the measures that should be taken to protect sensitive data from unauthorized access, loss, or disclosure.

10. The tenth part of the document provides a final summary and concludes the document. It reiterates the key points and offers final thoughts on the importance of data management in the modern business environment.